

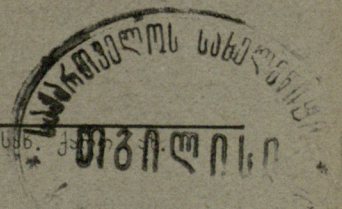


№ 10 კვირული ჟურნალი 1911 წ. 13 თებერ. № 10

შ ი ნ ა ლ ს ი :

- | | |
|-----------------------------|-------------------|
| 1) მოწინავე | |
| 2) საშინელი დასკვნა | ეკ. გაბაშვილისა. |
| 3) ლიტერატურული შენიშვნები. | იპ. ვართაგავა. |
| 4) სად? (ჭეიხიძე) | ა. გაფრინდაშვილი. |
| 5) შაური | დ. მესხი. |
| 6) შინაურობაში | ბ. ა.—ნი |
| 7) იხარხარე ავო სულო | გ. ფოცხოველი. |
| 8) ვითომ რეცეზია | ას. პ.—ფია. |

დამატება: 1) განწმენდის სასახლედრ. პ. მოქ. შოთა დადიანი.
 2) სახლში-მეტერლინკისა თარგ. კონსტან ანდრონის მიერ.
 3) ბედი გადასწყდა ერთ მოქმედ. სურათი ი. მჭედლიშვილის.





ცხოვრება და ხელოვნება



რედაქციამ მიმართა ყველა ქართველ მწერლებს, მეცნიერთა და მხატვარ ხელოვანთათვის. — განუთავადებათ რ ე ჯ ა ქ ტ ა რ ე ბ ა .

პუბლიცისტიკა ფ. კაგანიძე.

სიტყვა-კაზმული მწერლობა შ. არაგვისპირელი.

(ბელეტრისტიკა).

სიტყვა-წყობილი მწერლობა კ. შაყაშვილი (პ. ე. ზ. ი. ა.).

პედაგოგიკა ალ. შიდავაძე.

მხატვრობა და ქანდაკება ი. ნიკოლაძე.

ისტორია იუს. აბულაძე.

მედიცინა ვ. ღამბაშიძე.

მუსიკა მ. ფაღვანიძე.

დრამა ვ. შაღვაშვილი.

სასცენო ხელოვნება ვ. შესხიშვილი.

კრიტიკა და ბიბლიოგრაფ. ი. ვარაგუაძე.

ბუნების მეტყველება ს. აბულაძე.

მიმოხილვა ვ. ბუნია.

რედაქტორ-გამომცემელი ნ. ლორთქიფანიძე.

დამატებაში იბეჭდება „როსტომიანი“ (ფარდუსის შანჭყე) და დრამები.

ხელის მოწერა მიიღება ქართული თეატრის კასაში, რედაქციაში და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებაში.

განცხადების ფასი ჟურნალის კაბადონზედ 1 გვერდზე სტრიქონი 20 კ. უკანასკნელზე 15 კ. ტექსტის წინ 15 კ. ტექსტის შემდეგ 10 კ. რუსეთიდან და საზღვარ-გარეთიდან განცხადებები ორ ფასად.

Адресъ: Тифлисъ, Дворянская, д. дворянства, рядом съ театромъ. Редакция „Цховреба да Хеловнеба“. Тел. № 862. რედაქცია ღიაა 10—2 ს.

„სახალხო გაზეთი“

წელიწადი მეორე

ყოველდღიური საზოგადოებრივი და სალიტერატურო
ყოველდღიურ გამოცემის გარდა გაზეთს ექმნება კვირეული
ს უ რ ა თ ე ბ ი ა ნ ი დ ა მ ა ტ ე ბ ა

დამატება გამოვა კვირაობით

გაზეთის ფასი დამატებისა: წლით, როგორც ქადაქშია, ისე ქადაქ გარეთ ღირს 8 მან.

50 კაპ., ნახევარი წლით — 4 მან. 80 კაპ., ერთი თვით — 80 კაპ.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური, დამატებიათ ნომერი (კვირისა) 7 კაპეიკი.

ადრესის გამოსაცემელი ფასი 40 კაპ.

განაწილება ფასისა: მოწერის დროს 3 მან., 1 მარტისთვის 3 მან., 1 მაისისთვის 2 მან. და 1 ივლისისათვის 1 მან. 50 კ.

რედაქცია ღიაა 9—5 საათ.

Тифлисъ, редакция „Сахалхо газети“.



№ 10 კვირეული ჟურნალი 1911 წ. 13 თებერ. № 10

აგენტურა ძვირი ჯდება, გთხოვთ ჟურნალი წლიურათ (5 მან. შეიძლება ათ-ათ შაურობით შემოტანა) გამოიწეროთ. თუ ჟურნალი რაიმე მიზეზის გამო დაიკეტა, ხვედრი შული ხელის მომწერთ უსათუოდ უკანვე დაუბრუნდებათ. რედაქცია აცხადებს, რომ დღეიდან იგ არ ღაიხსნის უმარკო წერილებს და არ წაიკითხავს ხელ მოუწერელ წერილებს.

თბილისი, 13 თებერვალი.

დასავლეთ საქართველოს დროზედ უშველეთ!

ამას წინად რუსულ გაზეთში დაიბეჭდა ალექსანდრე სარაჯი-შვილის მეტად საგულისხმიერო წერილი, რომელშიაც პატივცემული ავტორი სამართლიანად უსაყვედურებს ჩვენს საზოგადოებას და თან აფრთხილებს მას, თუ რა განსაცდელი მოვლის დასავლეთ საქართველოს წრევანდელი სუსხიანი ზამთარისა და დიდი თოვლის გამო.

მართლაც და თუ, ქართველობამ დროზე ყური არ გამოიბერტყა და დაუყონებლივ რამე ღონე არ იღონა კარზე მომდგარი უბედურების გამო, ჩვენს ქვეყანას დიდი საფრთხე და განსაცდელი მოვლის.

დღე ისე არ გავა, რომ ადგილობრივ გაზეთებში არ დაიბეჭდოს ერთიმეორეზე უფრო შემადრწუნებელი და თავზარ დამცემი ამბები ხალხის გაჭირვებასა და უკიდურესს მდგომარეობაზე.

ხალხი და საქონელი სიცივისაგან ძლივს სულს ღაფავს, მისვლა-მოსვლა შეკრულია, სანოვავე ძალზე გაძვირდა, მთელი მხარე დამშეულია, ავადმყოფობა და სხვა სენი მძვინვარებს, ხოლო გაზაფხულზე აუცილებელია საშინელი წყალდიდობა, რომელიც აუწერელის უბედურებით ემუქრება იმერეთს.

თვით მთავრობა, რომელიც მაინც და მაინც არას დროს არ ყოფილა ჩვენი გულშემატკივარი და მოჭირისუფლე, უკვე შეინძრა საღათას ძილისაგან და მოსალოდ-

ნელ უბედურებას შიშით და კრძალვით უყურებს.

რას შვრება ამავე დროს ჩვენი საზოგადოება, ჩვენი მეთაურნი და საქმის საყვარში მდგომნი რჩეული პირები? თითქმის არაფერს. მათს მკოდნარეობას არაფერი აწუხებს, მათს გულსა და სინიდისს არაფერი არ აშფოთებს...

პირიქით ქალაქები, ბანკები და სხვა და სხვა დაწესებულებანი და მრავალი კერძო პარები გაფაციცებით ფულს აგროვებენ სემირჩის მხარეს მიწის ძვრისაგან დაზარალებულთა სასარგებლოდ...

კაცთ-მოყვარეობა, შეწყალება და მოყვასთა შეწეობა დიახაც კულტურული და ქრისტიანული მოვლენაა მხარის მშენებნის დაეწყება, მათი ქირ-ვარამზე ყურის მიყრუება შეუწყნარებელია და უფრო მეტიც: იგი გადაგვარების ნიშან-წყალია.

ტყუილად კი არ ამბობს ჩვენებური ხალხური სიბრძნე: „გარედ ტაბლას რახელი აქვს, შინ რომ ბაღლი გიტიროდეს“.

ბატონებო, დროისით გამოერკვიეთ და უშველეთ დასავლეთ საქართველოს!

ს ა შ ი ნ ე ლ ი დ ა ს კ ვ ნ ა

ეკ. გაბაშვილისა.

(ა... ხსოვნა)

პოეტი იყო, პოეტი! ზე კაცი! მაღალი სულით, მგრძნობიარე გულით, ნათელი ჭკუით.

ბუნებამ მისცა იმას სუყველაფერი, რომ ქვეყანა შეემკო და ქვეყნად მცხოვრებთ კაცთა შორის და უფლის მიერ სიმნიგეება.

ჯერ ისევ ნორჩმა, გამოუცდელმა, სუსტმა ქმნილებამ სიმღერა იწყო, სიმღერა იგი შეეხებოდა გარშემო გაშლილ ბუნებას და მშვენიერი იყო ვით თვით ბუნება აყვავებული, ტურფა ღიმილი, დედის აღერსი, ფრინველთ უყვრუნტური განთიადისა.

ბულბულის შტვენა, სიოს ნარნარი რხევა—ბიბინი, ნაკადის ნანა, ია-ვარდთ ფშვენა სურნელოვანი, გამოიწვევდნენ მას სიმთა ჟღერას სამოთხის მაგვარს.

ქაბუკი იყო ოცნებით საესე და თვალთ უხილავ გრძნობათა ზღვაში დანავარდობდა, ჰჳრენდა, გალობდა და ღმერთს კაცთ გამჩენს ქებირა-ქების მსხვერპლსა სწირავდა.

დრომ გაიარა. ჟამნი მეფობდნენ. დავაყვაცებულს მგოსანს მომღერალს მაღლა ფრენადგან ძირს მოიწვევდნენ შრომა,

ვაგლახი, კაცთა შორს ბრძოლის გამოძაფრი ტანჯვანი, უსამართლობის ცრემლის ნიაღვრის შეუშრობელი დენანი.

ის ძირს დეეშვა. კარგად გეეცნო ცხოვრებას ქარ-ბუქთ, მათ ნგრევა-რყევას, ახვირთებულთა მდინარე რისხვას, თვალთ წარმოუდგა სეტყვის ზვინებით ძირს დაწოლილი და გაქელილი ნაქარგი მდელი, მშვენიერების განადგურების სრული სურათი.

მან იგრძნო სუყველაფერი გარდამეტებით, ეტკინა გული მგრძნობიარე, სულსა მის ნათელს სევდის ზეწარი გადაეფარა. ფიქრმა მოიცვა აღშფოთებული გონება მღსი.

ჩანგიც განრისხდა. ხმა აღიჰაღლა. ტკილი ანგები, ნაზი ლულუნი ქექა-ქუხილის ხმაზედ შესცვალა. დაჰკრა და დაჰკრა წყევლა კრულვის, სევდის ტიალის მწარე აკორდი. იგი აღშფოთდა და გულის ბოღმა ცეცხლებრივ მკაცრად წამოიკვესა და ასწავლა ყველას. უდიერებას, უსამართლობას ანდერძს უგებდა და ავი კაცის გულის სიღრმეში, აქ დაბუდბულს ბოროტსა სპობდა, სინანულისას გრძნობას იწვევდა,

ხანში შევიდა. ის დავაჟაკდა. შუბლი დევქლო სევდათა შხაპის ნავალით, სული ჩაღრმავდა, გული შეირყა ბევრის ნაგრძნობით, ჭკუა გაბრწყინდა და სიმთაჟღერაც გაუძლიერდა. სმენად გარდიქცა მთელი გარეშე. ტაში დაუკრეს. ეს დაათვას, დაფნის გვირგვინით თავი შეუშკეს.

მაგრამ მგოსანსა მაინც სწყუროდა. ის დევძებდა ჯერ გაუზომელს, ჯერ არ ნახანს, არა ნაგრძნობის ნარნარ ადვალს. ის ეძიებდა, ეძიებდა ძვირფას საუნჯეს სანატრელს, ტკბილისა სამოთხეს ნაზად ტურფა რამ ყვავილს და ვერ ჰპოვებდა. იტანჯებოდა... სურვილმა მცნების უცნობის მადლით მთლად დაიმონა... ჩანგი გადაავლო... თავი ჩაჰკიდა... ძალა წვერთა ლექქათა მხილების, ანგების მწყობის... ხმა ტკბალი შესწყდა...

რიყრაჟი იყო. მზე აშუქებდა მხოლოდ მწვერვალებს ბუნებრაზ მთების. ნაკადი ოღნავ მოღუღუნებდა და თვისას წინწკალ-ნამებით ვარდ-ზამბახს ის აღმასებით უზვად აფრქვევდა. სიო დილისა წინა მორბედი განთიადისა, გამთხიზლებელი ადამიანის, ოღნავ არხევედა ხეზედ მიყრდომილ პოეტის თავზედ შავს კულულებსა. თვითპოეტი კი არაფერს გძნობდა. ის მთლად შთაენთქა შავ ფიქრთა დენას, უძლური ექმნა წყურვალ საშინელს, მგზავრს სიკვდილისას...

... უცებ მოასმა მძლავრი აკორდი... მას კიდევ მოჰყვა მძლავრი აკორდი და განიბნია წმინდა ჰაერში. შემდეგ მინაზდა, სული განაბა და იქცა იგი ტკბილ მელოდიათ. მუსიკამ, დილამ ურთიერთ მისცეს, შეახმატკბილეს ანგები და უკვდავების წყარო აღინეს, მით მორწყეს არე გარინდებულის...

მუსიკას მოჰყვა მღერა ქალისა... ნარნარი იყო ისიც ვით დილა... ქალმა დაიწყა ნელის ღიღინით და თან და თან უმაღლეს სიმშვენიერემდინ ასწია ანგი, ჩაარაკრაკა და ხელ ახლად დაბლა დასწია. პიანისიმო ჩურჩულად იქცა... და განქრა...

ხეს მიყრდომილი მკვდრისა მგზავსი პო-

ეტი, მთლად სმენად იქცა. გული ათრთოლდა, სული აღენთო და ის წყურველი და ის ძიება, რომელიც იმის განწყობა ლად გულს უწყურულებდა, თითქოს მოისპო... ავესო ნატვრის ფიალი და განუსაზღვრელი ბედნიერება იგრძნო. თვალთაგან ცრემლი წარმოსქდა და უფალს მადლი მიუძღვნა.

სიმღერა შესწყდა. დუმილი მეფობს კვლავ არე-მარეს. მხოლოდ მგოსანი გაუხიზლებული, ღმობიერებით აღსავსე ხელთ იპყრობს ჩანგსა ლტოლვილსა და ადამიანის თვისებას—ღმერთად მის მქცევის საიდუმლოებას—სიყვარულს მუხლ მოდრეკილმა, თვალთ აპყრობილმა გიმნი მიუძღვნა.

და გიმნი იგი სიყვარულისა უტკბესი იყო ყველა იმ ხმებზედ, რომელიც კი იმის ჩანგს გამოეღო ოდესმე და ხალხთა სმენა დაეტკბო.

გიმნი ის ჰგავდა რაკრაკს წყაროსას, დილის რიყრაჟსა, მნათობ ვარსკვლავსა განთიადისას და პირველ ანბორს წოფელის სატრფოსას. და ესე კონა სულთ-უქმნელისა სასოებისა მან ვადასტყორცნა იმისა სადგურსა, ვინც აღძრა კვლავად მაში ძალა ჩანგის ძვერისა.

ასე გაგრძელდა მთელი მაისი. უხილავი მომღერალი ყოველ დღე პოეტს ნექტარს ასმევდა თვისის შტვენისას და ისიც მთვრალი, ეშხით სავსე, ჩანგს აჟღერებდა და თავის ქმნილებათ ზეშთავგანებულთ.

ძრიელთ, ნაზებთა და მორცხვებს უსტრებად წყობილს მღერალს უთვლიდა.

—სასაცილოა! ვილაკ პოეტი უჩინარი, მაგრამ ფრიად მგრძნობიარე, კარგი მეტყველი ლექსებსა მწირავს. ეუბნევიდა მომღერალი ტურფა ასული თავის მეგობარს, ტურფასვე ჭაბუკს.

—შენ? შენ კი ვერ ხედავ?—ხმას არა გცემს? ხელის შეხებას ვერ გიბედავს?—თუ შენც ბანს აძლევ მის ჩანგის ჟღერას?!..

იქვნეულობდა სატრფო ქალისა.

—გეფიცები, შენსა მშვენებას, არ მინახია. მხოლოდ ვარდებთან ერთად ლექსთა

კონასაც ყოველ დილითა სიმღერის შემდეგ, აი აქ ვხედავ.

—სასაცილოა, სასაცილოა! ამ გვარი ტრფობა! ორთავემ ერთად გადინარხარეს და შეპყრობა უხილავისა მათ განიძრახეს.

დილა ადრიან ტურფა მღერალ ჩვეულებრივად არაკრაკებდა, თინაც კლავიშებს აყოლებდა და გარმონიას სრულ ქმნილ მუსიკის გარეშე თვისა ანიავებდა,

ემხით დამთვრალი პოეტი მიუახლოვდა სადგურს ტრფობისას და მოწიწებით ვარდებთან ერთად ლექსთა წყობა წმინდა გულისთქმა სარკმელს შეაწყო.

— ხა, ხა, ხა! გადინარხარა ჩასაფრებულმა მომღერლის სატრფომ და წრფელ ჩანგის მქლერალს ხელი წაავლო.

— მაშ შენ ხარ?— შენა? სასაცილო ხარ, მასხარა!.. სარკე არა გაქვს, ძმობილო? არ იცნობ შენ თავს? ვერ ხედავ უძღურს შენსასხეულსა, უფერულს თავპირს, კანკებს დაგრებილს, თვალებს დაბრეცილს სრულს სიმახინჯეს შენის არსების? ხა, ხა, ხა! სასაცილო ხარ! შენ უმღერ ანგებს ჩემს საყვარელსა სირინოზის ხმით დაჯილდოვებულ ტურფა ქმნილებას? ნუ დაენახვი— შემოგაფურთხებს.

ემხით სიმღერა, ტრფიალება, ვნებათა ღელვა ხვედრია მხოლოდ მშვენიერების, სრულის ქმნილების და შენ კი! ხა, ხა! მახინჯი ხარ: დიდ თავიანი, ტანად პატარა... გახუნებული... თუმკა კალამი, ლექსთა წყება შენ ბრწყინვალე გაქვს, მაგრამ ეგენი ფონს ვერ გაგიყვანს, ალაგს არ მოგცემს გულის წილში. წადი იმღერე შეაქე მთანი ტყიანნი, აი ზამბახით

მოქედლინი ველნი ცვრიანნი. კაცთა ხმყარო სევდიანი, ავი ზნიანი და მოხეხვეკე დიდება უკვდავი, ჰყავი მშენი მსახელი, სიყვარულს ეხსენ, ეხსენ სიყვარულს! იგი არს ფრიად ხუმტურიანი, მას უყვარს მხოლოდ ნახატი სახე და სიკაბუკე მზინანი...

—მახინჯი ვარ! დიახ, მახინჯი! და რათ არ ვგრძნობდი? არ მესოდა ეს ნაკლი დიდი? რად მეგონა ჩემი არსება უნკალულო, ზეგარდმო კურთხევით მოვლენილი, უხადოთ ქმნილი? მაშ ბრმა ვყოფილვარ! და სხვათა ბრმობას, მე კი ვკრულავდი! სარკე არა გაქვს, რომ დაინახო რა მახინჯი ხარ? რომ ტრფობა ნაზი, ემხით თრობა, გულის ნდომანი ხვედრ არ არის სიმახინჯისა?...

—ეს მართალია, უცილობელი... მე თვითონა მძაგს ყველა საგანი, რომელიც კია მოკლებული სიმშვენიერეს. ავალს არ უსწორებ, გვერდს უხვევ მარად. მას არა როდის ვუძღვნი ლექსთი საამოს. და არც მე ვაგლახს არ მიმღერებს ტურფა დიაცი, არ გამაგონებს სიტყვას „სიყვარულს“ სიტყვას სანატრელს, ტკბილსა, დიადსა; ერთად ერთს მომქმედს ჯადოსნურს აღმაფრენისას, კვდრეთით აღდგომის მომნიჭებელის...

მაშ გაწყდი სიმო, ჩანგო, შენც მოსპე შენი ჟღერანი. უსიყვარულოდ არ არს სიცოცხლე და მეც ვღუმედები... ვიწყვეტავ ხმასა...

ასე დაასვენა ზე კაცმა და დაამსხვრია თავის სხეული და მასთან ერთად ჩანგი ბრწყინვალე, ნიჭის ნაკადიც გრძნეული.



ლიტერატურული შენიშვნები.

II.

ივ. ვართაგავა.

(დასასრული)

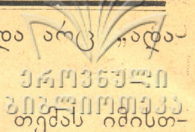
ხელოვანი უბრალო მორიგი ადამიანი-ხელოვნებისა: სიმშვენიერის დასურათებით ბი როდი არიან. ისინი ქურუმნი არიან ატკობენ მსმენელ-გამგონთ; საუტხოვო

სურათში გადაშლიან ცხოვრების გულს და ვააცნობენ საზოგადოებას მისი სიყარგე-სიღუბჭირეს; სდევნიან სიყალბე-სიბოროტეს; გვისახავენ იდეალს ცხოვრებისა და შთავებერავენ ნამდვილ სულს ადამიანობისას. ამისათვის მათში უნდა სდულდეს და გადმოდულდეს ნამდვილი შეგნებული და შეუმწიკვლელი სიცოცხლე; მათი გრძნობა უნდა იყოს განათებულ აზრით; ისინი უნდა გრძნობდნენ ბუნების ცხოვრებას: ყურს უნდა უგდებდნენ ფოთოლთა შრიალს, ტალღათა ღელვას, ქვემძრომთა ხიხვას, ფრინველთა ნავარდობას ქარტეხილის შემზარავ გრგვინვას, ია-ვარდის მშვენიერს სურნელობას. ერთის სიტყვით, ისინი უნდა გრძნობდნენ ბუნებაშია ც იმ უკვდავ სულის ქროლვა-მოძრაობას, რომელიც, როგორც პრომეთეოსის ცეცხლი ასულდგმულებს მათ არსებობას. საზოგადოდ ადამიანის თვალში ბუნება ყოველგან ცოცხლობს, სულდგმულობს: მას ესმის ბუნების ხმა ქვესკნელშია ც, სადაც უთვალავი მადნების ლაბარატორია, პოლიუსებშია ც — ამ ზამთრის და სიკვდილის სამეფოში: საიდუმლო ფიქრ-ზრახვით მოცულია ადამიანთათვის შორიდგან შავად გამომკქერალი უდაბური ტყეც. ადამიანი გრძნობს თვის მონათესავეობას დიად ბუნების ცხოვრებასთან და მისი სული თითქოს გამოსჭვივის საიდუმლოებით მოცულ ბუნების ცხოვრებაში. მართალია, ბუნებაში არ არის ადამიანის სული, მაგრამ ადამიანში არის სული, რადგანა ც კანონი არსებობის ისეთია, რომ უმაღლესი აუცილებლად იპყრობს თვის არსებაში უმცირეს ადამიანის სულს და ბუნებას აქვს საერთო, და ეს საერთო ცხოვრებაა. და აკი ბუნება ასეთის გასაგების, ნათესაურის ენით ელაპარაკება ადამიანს. ეს ენა ბუნებისა ადამიანებში ყველაზე უფრო მკაფიოდ და სწორედ უნდა ესმოდეს პოეტს, მხატვარს. საზოგადოდ ყველა ადამიანში, კერძოდ კი პოეტ-მხატვარში, არსებობს თავისებური სამეფო გრძნობისა, ვნებისა, სურვილისა, შეგნებისა. მაგრამ

ვნება, ეს გრძნობა, ეს სურვილი, ეს შეგნება ეკუთვნის არა მარტო ერთ ადამიანს, მედ შეადგენს ადამიანთა ბუნების სამკვიდრებელს, ამისათვის ვის ბუნებაშია ც მეტია საერთო, ის მეტსა ც ცოცხლობს; ვის ბუნებაშია ც არ არის საერთო, ის ცოცხალიც მკვდარია... — რაში გამოიხატება ადამიანის ერთობა, თანახარობა საზოგადოებასთან? იმაში, რომ ადამიანათვის მისაწდომი უნდა იყოს სუყველაფერი ის, რაც მისი ბუნების მონათესავეა, რაც შეადგენს მის არსებობას და თვისებას. ვინც თანაზიარი და მონაწილეა საერთოსი მისთვის პირადი სარგებლობა და ცხოვრების მოთხოვნილებანი მეორე ხარისხის შესამატი საგანია, ბუნება და კაცობრიობა კი უმთავრეს საგანს შეადგენს მისთვის, ვინც პიროვნება საერთოს გამომხატველია, მას სწყურია მოყვასთა თანაგრძნობა, ხარბად დაეწაფება, სიყვარულსა, დაწყნარებული ბედნიერება მეგობრობისა; მას სწყურია ღელვა გრძნობათა, ბრძოლა დაბრკოლებასთან, მას სუყველაფერი ესმის, სუყველაფერს გამოცხმაურება მოოქრულ დარბაზშია ც, სიმდიდრე და ფუფუნებაშია ც მას ესმის ოხრვა სიღარიბისა და უბედურობის და არ გაყრბის მათს გამლახვრელ დისსონანსებს. ის გარს შემორტყმულია სუყველაფერი იმითა, რაც მას მხურვალედ უყვარს და რასა ც მშობლიურად სთვლის, მაგრამ შინც თანაუგრძნობს ცრემლებს, მოსთქვამს საუკუნო განშორებაზე და დასტირის უბედობას, ტანჯვას, რაც თითონ არასდროს არ გამოუცდია.

ასეთი სრული, მთლიანი და ღრმა შინაარსიანია ცხოვრება იმ პირისა, რომელიც პირად თვისება — მისწრაფებასთან ერთად, საერთო, საზოგადო ცხოვრებით სცხოვრობს.

დიახ, ცხოვრება იმას კი არ ჰქვიან, რომ სვა, სკამო, ფულების და ორდენებისთვის იბრძოლო და იტანჯო კიდევ, თავისუფალ დროს კი ლუარსაბ თათქა-



რიძესავით ქერზე ბუზები ითვალო, ამ-
 ქნარო და ბანქო ითამაშო. ასეთი სიცი-
 ცხლე სიკვდილზე უარესია და ამგვარი
 კაცი პირუტყვზე დაბლა სდგას, რადგანაც
 პირუტყვი, ექვემდებარება — რა ბუნები-
 საგან ჩანერგულ აღილოს, მტკიცედ ასრუ-
 ლებს თვისს დანიშნულებას. აზრიანი სი-
 ცოცხლე გრძნობით, ფიქრ-ზრახვით, ტან-
 ჯვით და ნეტარებით არის აღსავსე; სხვა-
 ნაირი სიციცხლე—სიკვდილია. ერთი წა-
 მი გონიერ და შინაარსიან ცხოვრებისა
 უფრო სასარგებლო და ღირებულებიანია, ვი-
 დრე ასი წელიწადი ყვინთვა მთქნარება-
 ში, წვრილმან და ფუქსავატ მისწრაფება
 — მოქმედებაში გატარებული. ნიჭი ტან-
 ჯვისა ადამიანში აძლიერებს ბედნიერე-
 ბის ნიჭს, და ვისაც არ განუცდია ტან-
 ჯვა, მას ბედნიერებაც არ ესმის; ვისაც
 არ უტირია, ის გულიანათ ვერ გაიცი-
 ნებს და სხვის მხიარულებას ვერ გაიგებს.

გარდა ბუნების და პიროვნებისა, არის
 კიდევ საზოგადოება და კაცობრიობა.
 რაც გინდა მდიდარი და რთული იყოს
 შინაგანი ცხოვრება ადამიანისა, რანაი-
 რადაც წყაროსავით არ სჩქეფდეს და გად-
 მოდიოდეს, — ის მაინც უსრულია, თუ
 კი ინდივიდი არ შეითვისებს, არ გაიმს-
 ქვალება საზოგადოების და კაცობრიობის
 ინტერესით. ყოველი კეთილშობილი ადა-
 მიანი გრძნობს საზოგადოებასთან, სამშო-
 ბლოსთან თვის ერთობას, სისხლ-ხორცო-
 ბას. ერი, როგორც ყოველი ინდივიდი,
 ცოცხალი და ორგანიულია: მას აქვს
 თვისი ეპოქა ზრდა—განვითარებისა, თვი-
 სი საბედისწერო კრიტიკული მომენტები
 სიკვდილ—სიციცხლისა ადამიანი ატა-
 რებს თვის სულში, გულში და
 სისხლში და ერის სიციცხლეს: ავათ არის მათი
 ავათმყოფობით, ჰყვავის მათის ჯანმთე-
 ლობით, ნეტარობს მათის ნეტარებით.
 რასაკვირველია, ამ შემთხვევაში საზოგა-
 დოება და ერი ართმევენ ინდივიდს ხარკს
 იმ განსხვავებით კი, რომ მთლად
 არ იმონებენ და არ იმორჩილებენ მას.
 არც, „მოქალაქემ“ უნდა დაჩრდილოს,

გააქარწყლოს „ადამიანი“ და არც „ადამიანი“ — „მოქალაქე“...

ჩვენ განგებ გადავცდით თქვენს იმისთვის, რომ შეძლებისადაგვარად, დაგვენახებინა მკითხველისათვის, თუ რა რთულ, მრავალ შინაარსიან არსებას უნდა წარმოადგენდეს ყოველი შეგნებული ადამიანი, რომელსაც სურს ადამიანურად იცხოვროს, ხელი შეუწყოს საერთო წინსვლა — განვითარებას და ნეტარ ცხოვრებას, რათა არ გახდეს საზიზღარ პარაზიტად საზოგადოების ორგანიზმზე.

თუ ასეთი ღირსება-თვისებები მოეთხოვება შუათანა საზოგადო მოღვაწეს, ან მორიგ მოქალაქეს, მაშინ რა ღირსებებით უნდა იყოს აღვსილი პოეტ-ხელოვანი — ეს წინასწარმეტყველი, ეს ქეშმარიტება-პატიოსნების, სილამაზე-სიფაქიზის, გმირობა-თავგანწირვის, ტანჯვა-ნეტარების, გატაცება-აღმაფრენის გამომსახველ-მქადაგებელი?

მართლაც, ყველა დიდებულ პოეტ-მხატვარს ღრმად შესწავლილი ჰქონია და აქვს ბუნება, ცხოვრება, საზოგადოება, ერი, კაცობრიობა. ყველა გამოჩენილ პოეტ-მხატვრის გული უძირო ზღვაა გრძნობისა, შეუწყვეტელად მოჩუხჩუხე წყაროა მისწრაფებისა, დაუღვევლი საღაროა აზრ-შემეცნებისა და ოქროს აკვანია უმწიკველო და ზეციურ სიყვარულისა, რასაკვირველია, ეს მაშინ, როდესაც ის ქმნის, ხატავს, მღვდელმოქმედობს.

როგორ უნდა ჩასწვდეს მწერალი ბუნების ცხოვრების საიდუმლო და უმეტყველო აზრს, თუ კი მას არ აქვს „გრძნობა ბუნებისა“, თუ კი ის, როგორც ლერმონტოვის „მწირი“, არ შეიგნებს ფიქალო კლდეების „ზრახვათა“, „ნაკადთა შეუწყვეტელს საუბარსა“, თუ კი ის არ დაამყარებს, როგორც ლერმონტოვი ამბობს, «дружбу краткую, но живую, между бурным сердцем и грозой»?

როგორ უნდა შეჰქმნას პოეტ-მხატვარმა უკვდავი ნაციონალური ტიპი, გამომ-

ხატველი. ერის რთულ ფსიხოლოგიისა, მისი ცხოვრება-მისწრაფების, იდეალის; როგორ უნდა გააცოცხლოს და თვალწინ გადაგვიშალოს სურათები წარსული ეროვნული ცხოვრებისა, თუ კი ის ან სულ არ იცნობს თვისის ერის წარსულ ცხოვრებას ან იცნობს, მაგრამ ზერელად, დილეტანტურად, თუ კი მას არ შეუსწავლია ერის მატრიანე, ხალხური სიმღერები, რომლებშიაც ჩაქსოვილია ერის სული, გული, ჭკვა-გონება, ფილოსოფია, ზნეობა, გმირული თავგადასავალი, ტანჯვა-ნეტარება?

როგორ უნდა შექმნას მან მსოფლიო ნაწარმოები, მთელი კაცობრიობის აზრზრახვის და სულის კვეთების გამომსახველი, თუ კი უნეცარია, არა აქვს შესწავლილი სხვა და სხვა ერთა მწერლობა და ისტორია; როცა მას არ განუცდია საზო-

გადო ტრაგიზმი ცხოვრებისა, არ ჩაჰკვირვებია აზრს ადამიანის ცხოვრებები და არ ყოფილა შეპყრობილი „მსოფლიო მწერლობით“?

ქეშმარიტად, დიდი ნიჭიც ვერაფერ ღირს შესანიშნავს შექმნის, თუ კი გაუწვრთნელი და განუვითარებელია მისი ჭკვა-გონება. ტალანტი, გენიოსობაც კი, როგორც მშვენიერი ყვავილი, სინოყივრეს და ნამს მოკლებული, ჭკნება უდროვით, ვერ ასწრებს ნაყოფის გამოღებას.

სწორედ ასეთ სურათს წარმოადგენენ თითქმის ყველა ჩვენი ნიჭით დაჯილდოვებული მწერლებიც: დიახ, მათ აკლიათ ცვარ-ნამი, სინოყივრე, მასალა, ვინაიდან არა აქვთ საკმაო ცოდნა ბუნებისა, საზოგადოებისა, თვისი ერის და კაცობრიობისა...



ავარონიანი.—სამხის ბეჟეტრისტი და ზუბლიცისტი, რომელიც დატუსდებული იყო დაშხაგეტუნის საქმის შესახებ და კხვასან განთავისუფლეს 20.000 მან. სსწინდრიო.



ს ა დ?

ა. გაფრინდაშვილი.

(ჰეიკელის)

სად მოუპოვებ მეზავრი მაშვრალი, უკანასკნელსა სავანეს ჩემს ძვლებს? რეინის ტურფა ცაცხვებისა ქვეშ? თუ სამხრეთშია, სად ტყე შრიალავს?

მკვდარ უდაბნოში, უცნობის ხელით, დაუტირალი დავიმარხები?

თუ ტრიალს ველზედ, ყორნისგან გათხროილს, შავ-ბნელს სამარეს მივებარები?.

მაგრამ რას ვაქნევ?-თვით ცა ლაქვარდი ხომ სამუდამოდ ჩემთან დარჩება, და ვარსკვლავების ნაზი სხივებო, მე მალლიდგანა არ მომაკლდება.

მ ა შ რ ი

დ. მესხი.

უსამუშაო ინტელაგენტის დაუწიდავან.

ერთ ბედნიერ დილას სასტუმროს გაყინულ ოთახში თვალები გავაჭყიტე.

ჯიბეში, ვიცოდი, ნაღდი თერთმეტი კაპიკი მქონდა და ორი „სიმპატიის“ პაპიროსი..

ამ-ავლა დიდების პატრონს ფიქრნი-ზრახვანი დიდი მჭიროდა:—სადა და რითი მესაუზმა. მესადილა, მევახშმა, მეპაპიროსა.

ოჰო, სამივე, სამი „ინჯრა“ მომინდა და ბოლთის ცემაც განცხრომა ზედ!.. და რის პატრონს?!

თერთმეტი კაპიკით?!

ფაცი-ფუციით, კანკალით ტანთ შევიმოსე და გამოვედი. გამოვედი ისე არხეინათ, თითქო ჯიბაში თერთმეტი ათასი მქონდა.

ქუჩები თოვლის მთებათ არის გადაქცეული.

ბედი!

ვიდრე საღამომდე მოვალწიე. — არც მშვიერი ვარ და თამბაქოსაც ვაბოლებდი...

სარძევეში ღვთიანმა ამხანაგმა მიმიწვია, მოკეთესთან ჩაუსადილე, ჩაუპაპიროსე, და მეორე მოკეთესთან ახლა მივდივარ, სა-

ღამოს დასანაყრებლათ. ორი-სამიც სხვა ამეტორლილა.

ის იყო მივედით იმ მოკეთის კარებთან, რო მარხილიც სრიალით მოადგა ლამაზი ქალით. ლამაზს ხურდა ფული დააკლდა მეეტლეს მისაცემათ და გადმოგვძახა: — ყმაწვილებო, ერთი შაური გექნებათ, მასესხეთ!—

ყველას დავასწარი, იქნებ, მათდა იღბალზეც, ჯიბეს ხელი გავიკარ და ჩემი თერთმეტი კაპიკი გავუწოდე...

შაური წავიდა!

შევედით თბილს ოთახში... ოთახი სამოთხეთ მეჩვენა და სამოვრის დუღილი ტკბილ ნანინათ.

ჩაის შემდეგ ფრაპი.

რამდენიანი ვითამაშოთ?

— შაურიანი!

— მაგრამ ნაღდზე... ნისია არ იყოს!

— ნისია სხვისია!

ჯიბეს ხელი გავკარი და თერთმეტი კაპიკიდან ობლათ დარჩენილი ორი სამსამ კაპიკიანი ერთმანეთს დაეჯახნენ და, თუმცა საკლავი, მაინც წკრიალი გაიღეს.

ჩაუჯექია. ჩემს ბედს ცვალებადობა დასჩემდა. თავიდან ზორბათ («ჩამარემ ზეს») ბოლოს იღბალი შემოპიტრიალდა და მოგებასაც დავრჩი. მაგრამ ანგარიში ისე აირდაირია, — აბა, რასიკეთე დაეყრებოდა, — ოთხი ხან გადასული მანდილოსანი იყო ჩემი პარტნიორი — ანგარიში ისე აირდაირია-მეთქი. რომ ჩემდა წილათ ნიკოლოზის დიდა შალრიანი დარჩა მწვანე მაგიდაზე.

კიდევ თერთმეტი კაპიკი!
მაგრამ მოგებული და ისიც შაური ჯიბეში ჩამედვა?

რა დარდიმანდობა იქნებოდა?!
დავუძახე მსახურს:—
— გეთაყვა, ექვს კაპიკიანი „სიმპატია“ და ეს შაურიც შენი გასამჯელო!...

ნაევანშმევს ჩემს საყინულეს დავუბრუნდი.
დილას წმიდათა ვარ. სუუთათ—გახვრეტილი ფარა!

გასესხებულ შაურის იმეღით საჩაეში შევედი. ერთი ჭიქა ჩაა, ორი ბუბლიკი— შაური. საკაა, ღღეს მომაწოდებს, ვენაცვალე, ჩემი მოვალე და მანამდის შაურს როგორ არ მენდობიან-მეთქი..

ჩემზე იყოს-თქო, რო ვუთხარი, ბიჭმა რაღაც წაიდუღუნა. ყური მოვკარი:—თუ შაური არა გქონდა....

კარი მოვიჯახე.

ჭიქაში „ჩისტები“ დამედვენ:—კნიაზ, გაცმინდო... ბროლივით... ქალოში, ცაღა „ჩისტი“, კნიაზ, შაური!

—არ მინდა „ჩისტათა“ ვარ.

ტუტუტუკმა „ჩისტებმაც“ ჩაიდუღუნეს, ესე მომესმა:—

— კნიაზ, შაური არა!...

— გაზეთები. გაზეთები!! — და მეგაზეთე ბიჭმა შიგ ცხვირთან მომიტანა რუსული გაზეთი...

— „სახალხო გაზეთი“ -მეთქი ჩემზე იყოს შაური...

— არა, ღღეს დამატებიანია, შვიდი კაპიკი უნდა.

— არ მინდა-თქო, გაბრაზებული გამოვტრიალდი...

— ბატონო, შაურიც არა გქონია და ბარემ ორი კაპიკიც ზედ იყოსო...

მოვშორდი და რაღაც ჩაიდუღუნა კილაწირაკმაც...

— ლექციაზე არ მოდიხარ, — დამეკითხა ამხანაგი... ტყეშელაშვილი 606-ზე კითხულობს და სუნლაძე, რომელიც ახლა დაბრუნდა ქუთაისში, რუსულათ კითხულობს სანინზე, ანფისაზე და ლაუდამუსზე... ქანდარაზე მივალთ. შაური უნდა ბილეთს.

— 606 მე არ მეჭირება, ჩემს გარდა სხვაც ბევრი ეყოლება მუშტარი ქუთაისში და ხუნდაძის პარუსკობაში შაურს ვერ გავიმეტებ-თქო. და მოვშორდი.

— გონია, იოხტურ შაური!... მომადახა ამხანაგმა და რაღაც კიდევ ჩაიდუღუნდა...

— ბატონო, შემეწიე. შენი მუხლების ჭირიმე... მამი შენის ოჯახში ნამყოფი ვარ, ნუ დაზოგავ ჩემთვის ერთ შაურს... შენი...

— არა მაქვს, არა! მერე, მერე-თქო... ოთხ-ამონაღები მოვშორდი ჩამოფლეთილ გლახას და გავეშურე ბინისკენ...

— ე კაცო, ნაღვინევი ვარ, წუხანდელი გამოყოლილი, მწყურია გამწარებულათ, გვარჯილის წყალი მინდა, გექნება ერთი შაური! — კარებში შემეფეთა ნაცნობი.

— ღმერთმანი, არა მაქვს თქო და ავირბინე კიბეზე...

— აი, ღმერთი გაგიწყრა და შენც... რაღაც კიდევ წაუმატა, ველარ გავიგონე, ოთახში შევევარდი.

— ბატონო, საცვლები მოვიტანე, მა-

გრამ დამაკლდა... გარეცხელი ერთ შა-
ურს...

— არა მაქვს! — შევეტრიალე და კა-
რში გავაგდე მსახური... მომესმა რაღაც წა-
იღუდუნა...

—
მაგიდაზე კონვერტი შევნიშნე, ლამაზი,
სურნელებით აპკურებული.

გავხიე, გადმოვარდა ვერცხლის შაური-
ანი:...

ნიკოლოზის დიდი სპილენძის შაურია-
ნის ნაცვლათ.

ლამაზმა!... შეველოდი!?

რომელ ერთს გახვდებოდა?!...

გავხვრიტე და გულზე ავგაროხათ ჩა-
მოვიკიდე.

ქართული
ბიბლიოთეკა



დარიალის ხეობაში ზახის წყნაკი

ფინანსოვნობა

ქართული
გინგლიმოთხა

მარიამ ჩხეიძის, ასულის რეფერატი. ქართული ენა მკურნალის ვაჟთა და ყაუხჩევისკერძო ქალთა გიმნაზიებში.

ბ. ა — ნი.

რუსულად დაბეჭდილმა აფიშებმა აძინა ქუთაისის საზოგადოებას, რომ 28 იანვარს გამგეობის დარბაზში ზეტერბურგის ქალთა უმაღლესს სასწავლებელში იურიდიულ განყოფილებაზე კურსს დამთავრებული მარია ჩხეიძის ასული კათხულობს რეფერატს შემდეგის თემაზე: „რაშია ჩვენი საზოგადოებრივი იდეალი, იურიდიულს თუ მორალურს ურთიერთობაში?“ რეფერატმა ძლიერ დამაინტერესა. მართლაც და განა საინტერესო არაა გავიგოთ აზრები უფლებებზე და ასეთ უფლებებზე აღმასთან, როგორც არის ქართველი ქალი — უფლებებზე და დაბეჭდვითი არა მხოლოდ როგორც ქალი, საზოგადო სოციალურ მოქმედებებშია გზაში, არამედ, განსაკუთრებით, როგორც ქართველი ქალი, წევრი იმ ერისა, რომლის საუკუნოებში გამოქვდალი უფლებებ „დაეს დატყვეული და ცოცხალ-მკვლარია“. აფიშებიდან ხსნდა, რომ რეფერატი უნდა წაკითხულიყო რუსულს ენაზე და მეც ვაფიქრე: ადრე დატყვეული უფლებებ, მაგრამ მომავალი უფლებებისათვის მხარეული მერცხალი განკურნო კათხულობს რეფერატს რუსულს ენაზე, რომ რუსულს საზოგადოებას განცნოს გავრით მანც მშობელი ერის უფლებების ნიმუშები, მაგრამ, სამწუხაროთ, მწარეთ მოვსტყუდი. ნაცვლად რუსული საზოგადოების (ხუთიოდ წინს გარდა) რეფერატს დაესწრა მხოლოდ ქართული საზოგადოებას. რეფერატი აშენებული იყო განტონებული ერის აზროვნების მიხედვით, რადგან ერთი სიტყვითაც არ აღნიშნულა იურიდიულ მორალური მხარეები ერფხულს ურთიერთობისა, თითქოს ქართველებისათვის ერფხული საკითხი ისე უმნიშვნელო იყოს, რომ მასზე თეორიული მსჯელობის შეხერხებაც არ ღირდა. ამ კარკამებამ გამოიწვია ამ სტრატეგების დამწერის შეკითხვა შემდეგის მიხედვით: „ჩვენ გავიგონეთ მსჯელობა საზოგადოთ უფ-

ლებებზე, მოახსენიეს უფლებებ თეორიულად, საზოგადოებრივი და ინდივიდუალური, მაგრამ სამწუხაროთ ცხოვრებაში კარკამებმა უფრო თეორიულად, ვიდრე ამას თქვენა თეორიული მსჯელობა გვიჩვენებს. თანამედროვე სახელმწიფოებში ჩვენ ვხვდებით, რომ განტონებული საზოგადოებისათვის ერთი აზრებიდან დამხატვრული ქვეშევრდამი საზოგადოებანი, რომელთაც აქვთ თავისი საკუთარი ინტერესები და ფიქრობენ თითქოს მათ უფლებებ უმეტესთ თავის წევრებს მოსახოვან მშობელ ერის ინტერესების დაცვას იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც იმავე ინდივიდუალს სულ წინააღმდეგს მოთხოვნილებას უყენებენ განტონებული საზოგადოების და სახელმწიფოს თეორიულად უფლებებანი. აი ორი კონკრეტული მაგალითი. ჩვენაში არსებობს ერთი აკადემია, სადაც სწავლება გერმანულს ენაზე არის. ერთმა ჩხელებმა სტუდენტმა, რომელსაც ზველე ეწოდებოდა, ჩასწერა სტუდენტის წიგნაში თავის სახელი გერმანულს გამოთქმით „ზაულუს“. დანარჩენმა ჩხელებმა, როგორც ეს ამბავი გაიგეს, მოითხოვეს მისგან, რომ სახელი ჩხურის გამოთქმით „ზაულიჩეკ“ გადაესწერებინა. მე გამკვირვდა „ზაულუს“ და „ზაულიჩეკი“ — სათვას ახეთმა აურხაურმა, მაგრამ ახსნაც მალე მივიღე. ჩვენ, ამიბოძეს ჩხეები, გვაქვს ანტორიული უფლებებ არსებობისა, ჩვენა ერთ სტრატეგობდა, სტრატეგობის და კვლავაც უნდა ცხოვრობოდა. ამასთავის ჩვენ სრული უფლებებ გვაქვს მოვსთხოვთ თვითიულს ჩხეს, რომ მან მუდამ შეარჩინოს თავისი ერფხული სახელი. წინდაწინ ვგონებ, რომ ამ მაგალითით არ დაკმაყოფილდებით, ბურჟუაზიულ წრიდან არის ამოღებული და ამასთავის ორივე სიტყვით მერე მაგალითსაც მოვიყვანთ. ჩხეისა ზრდიტარატიც ზრდიტარატიც კავშირს (ნაქრებს) წინდადებს მოყვადით ვენელ ამხანაგ-

ბიძან ორგანიზაციის გაერთიანების შესახებ. ჩემთვის დადგინეს სხვათა შორის: მათთვის ვინ ვერაფერს ამხანაგებს განანტეობა იმის შესახებ, რომ ჩემის სწავლებელმა გამართულ ორგანიზაციის სასარგებლოდ სხვათა წარმადგენებისათვის, როგორც აფიშები, ისე ბილეთები აუცილებლად ჩემურ ენაზე უნდა იბეჭდებოდეს. და როდესაც ასეთ მათხანაგების შესახებ ჩემი განცვიფრება გაუუხიარე ერთს მუშას, მასთვის შემდეგი მივიღე: „ჩვენ, ჩემების ზრდაეტიკები, მივიწინააღმდეგებთ იმ სუბიექტურ მათხანაგებს, როდესაც დამუხრდებიან მუშების შრომის, მაგრამ ამასთანავე გვსურს, რომ იმ ნეტარების სხვაში უხებლად მივაღწევირთ ჩვენს ერთხელს კულტურას. ერთხელ კულტურის შესახებ ჩემებთან ვა ეს ჩვენა მათხანაგება არა წვრილმანია, როგორც თქვენ გგონიათ, არამედ ფრად მხაშველანია. ასევე იქნება ზოგანელი გერმანიაში და სხვა. მას რა ქნას ინდივიდუალ ასეთ შემთხვევაში, როდესაც ერთის მხრით ორა უფლებას — ოფიციალური სხელმწიფო და განატარებული სწავლადების, ხოლო მეორეს მხრით მხოლოდ დამხანაგებული სწავლადების უფლება? ამ კითხვის განმავლობაში რეფერატი ამკართ კომპლექტად სხვათათ, დეპუტატებს ინიშნავდა, მაგრამ როდესაც თავმჯდომარე გამომეცხდა შეკითხვა რეფერატის თემს არ შეეხება — მანაც ისარგებლა შემთხვევით და სკაითხა უმსხრეთ დასტავა. მიზანი ვა ჩემი შეკითხვის ის იყო, რომ შორეულის მკვლადით თავსახანათ მიგვეთითებინათ მათ მიერ რეფერატის რუსულ ენაზე წაკითხვით ჩადენილ იურიდიულ შეცდომასზე. მოგეხსენებათ, რომ ლექციები და რეფერატები, ისევე როგორც სკლას და თეატრი, კომსხურების ხელისა განათლებას. ისიც ეველასათვის ცხადი უნდა იყოს, რომ სხვა ზედაგოგორ ზრინების თანხმით, როგორც სკლას და თეატრი, ისე ლექციებიც და რეფერატებიც სიმშობლო ენაზე უნდა სწარმოებდნენ. ამას უცადიანრობა ანუ უეურადლებით დატოვება არ მიუტყობს დახარულ ერთს შვილს, რომელსაც მშობელი ერთს სისხლით მორწყული გზით მიუღწევს უმადეს სასწავლებელად და გან-

თვითცნობიერებულა უფლებების შესწავლით. შორეული შეხედულება აქ არაფერს ნიშნავს. რუსეთის ზრდაეტიკების წარმომადგენლებმა დეპუტატმა კარლო ჩემიქმ დათალ სასწავლებლების კანონ ზრდაეტიკის განხილვის დროს სხვათათორის ტრიბუნადან გაბეღვით მოუწიდა ზატარა ერების წარმომადგენლებს სამშობლოების დასაცავათ შეერთებულიყვნენ. როგორც ზრდაეტიკების წარმომადგენლებს, შეიძლება გადაც კინცხვენ მას ამის გუდასათვის ისეთი შეცნიერება, რომელთაც გ. ქაქიძისა არ იყოს „რაქდინიის ჩემქმბი მთელი სამყარო ჰგონიათ“ — სხვა და სხვა ერების ბურჟუაზიულ წარმომადგენლების ხელის გაწვდენით კლასობრავ თვითშეგნების აბელების, მაგრამ ბ-ნი კარლო, როგორც სხვის, ასეთ უსაფუძვლო ბრადებებს კვლავაც არ დაურადება. ვთქვით, რომ მამვალში გადაც უფრო ამკართ ადარებენ ჩვენა დეპუტატები დაბეხვებულ საქართველოს წმიდა ერთხელ უფლებებისათვის შრომის და ბრძოლას, რადგან ჩემებზე უფრო ჩვენ გვებრდება სკუთარი კულტურის დაცვა. თუ ოფიციალურ უფლებასთან ჩვენ ვადვარებთ არა ოფიციალურ, სწავლადობრავ უფლებას, მათ უმეტეს ასევე უნდა მოვაქციეთ სწავლადობის და კერძო ქართველის უფლებასზე. საქართველოს ერთხელ უფლებას აცხადებებს ჩვენ წინაშეთა დავერებულ სისხლისკან ჩამოყალიბებული მრავალი ძეგლი. ჩვენს ერს სუეერების განმავლობაში ჰქონდა ერთხელა ოფიციალური უფლება, რომელსეც თუ ფაქტურათ არა, ფორმალურათ მინც ხელი არ აუღია. თუ გარეშე ძალეობა სხვა და სხვა მოსხრებით მისი უფლებების ფეხით გათეღვას დამბენ, მას მათ უმეტეს შეუძლია მოსთხოვოს თავის შვილს მშობლის წმიდა უფლებებისათვის თავის გამდებობა. ამ მოსხრებით თვით ზრდაეტიკების მავლებობაცაა მათხნოვოს სხელმწიფოდან სწავლის სამშობლო ენაზე დაჯანბნება. მაგრამ, რასაც სხვისგან მოვითხოვთ, განა უზირველესთ ის ჩვენ თითხვევარ უნდა შევასრულოთ? ცხადია, რომ მკვლადით თვით ჩვენზე უნდა ვაყოთ. სხვისთვის თუ დახმავლობა ჩვენი ერის უფლებების შე-

დახვავ, ჩვენთვის ხომ ასეთი საქმიანობა არ გე-
 ცი დახმარება იქნება? ამიტომაც ვთქვამთ, ^{განმარტოებული}
 ქართველი ქალისგან ქართველთა წრეში უნდა
 ენახე რეფორმების კითხვა ჩვენ მაგვანაა
 იმის დადატათ, რას დაგვასწავს ჩვენ სხვისგან
 მოვითხოვთ. ჩვენ, შეიძლება, ხმაზე არ ამო-
 გვედო, რომ რეფორმები ეოფილიყო ხანში
 შესული წევრი ჩვენის გადაგვარებულ არისტო-
 კრატულ ინტელიგენციას. ნათქვამია, მკლის
 თავზე სხარების არ კითხულობენ და ჩვენც
 არავითარი სურვილი არ გვქმნობდა ასეთივე
 შენაშენებით მიგვემართა. იმ ვაჟბატონებისად-
 ში, რომელთაც კრი მუდამ ენახე აკრიათ,
 საქმით კი საკუთარი ოჯახიც გადაგვარების
 გზაზე დაუეჩნებიათ და თვითონაც რომ მოინ-
 დამონ, ვუღარ ახერხებენ ქართულათ კითხვას
 და დახარჯს. მაგრამ არ შეგვეძლო გავჩუქე-
 ბუფიყავით, როდესაც თვალწინ გვედგა ახლ-
 გაზრდა ჯან-ღონით სუსე, უფლებებში განსწავ-
 ლული ქართველი ქალი, რომელსაც დევან-
 დელი არსებობს მოუწოდებია მშობელი ერის
 შეწყვენით და მომავალშიც ფაქტობს (რო-
 გორც გადმომტეს, დის მიერ დაარსებულ კერ-
 ძა ზრგომისზიაში ეოფილა მასწავლებლათ)
 სამშობლო კერაზედაც მოიზოდეს სინდისიერ
 შრომისათვის საჭირო ასწარეზი, ხოლო თა-
 ვისი ზირველ ნაბიჯით ასე დაუფიქრებლათ მუ-
 სრავს მშობელი ერის უწმიდურს ერის უფ-
 ლებას. მე მსურდა შეძლება მიმეცა ოდნავ მ-
 ინც შეეკეთების თავისი შეცდამა და ერის
 უფლებების თუნდა მოკლე, გაკვირთ აღნიშვნათ,
 იმედს მაინც მოგვეტედა რომ მომავლას თავის
 მოდგაწოდებაში შეძლებას და გვართ ანგარიშს
 გაუწევდა მშობელი ერის ელემენტარულ უფ-
 ლებას. მაგას ვინ იტყვის, რომ ასეთი მო-
 ხოვანდების შესრულებას ადვილი საქმე იყოს.
 ჩვენ ძალიან გარკათ გვეძმის, რომ არსებულ
 ზირობებში აღზრდილ ქართველს უფრდის ერთ
 შემთხვევაში სამშობლო ენა არ ემარჯვება. იშ-
 ვათათ ჩვენში ისეთი ინტელიგენტი, რომე-
 ლიც სამშობლო ენაზე უკეთ სუბრობდეს ვი-
 დრე უნდა ენახე, მაგრამ უკუდმართმა სინამ-
 დელემ თვით უკუდმართობს უნდა გავგაზრ-
 ცებთიის? არასიერ შემთხვევაში. ქ-ნი ჩხეიძის
 ასული თავის რეფორმის რეგულიდან კითხუ-

ლობდა. სინამ სსოგადობის წინაშე ^{განმარტოებული}
 დოდა უნდა მიეღო თავის თავზე იმის შრომა,
 რომ ის რეფორმები თუ არ დაეწყო, ^{განმარტოებული}
 დაეთარგმნა ქართულს ენაზე. განა უკეთესი შე-
 მთხვევა შეიძლება ენის შესასწავლათ? დარწ-
 მუნებელი ვარ, არც ერთი ქართულის მცოდნე
 ზირი არ დაამდლიდა თარგმანის ენის მხრავ
 შესწორება-შესლამიანებს. რასაკვირველია ამით
 ის ზედ მიწევნით ვერ შეისწავლიდა ენას, მა-
 გრამ იმდენათ მაინც ადვილათ გავარჯიშდებო-
 და რომ რეგულში ჩაწერილი რეფორმა წაე-
 კითხა. დებატებში კი თუ ქართულათ ვერ მო-
 ახერხებდა შეეძლო რუსულათ ესაუბრა. რას-
 კვირველია, უკანასკნელ შემთხვევაში ზრდილო-
 ბს ბოდიშს ათქმევენებდა სამშობლო ენის უც-
 დინრობობისათვის, მაგრამ სწორეთ ხშირათ ბო-
 დიში ტანჯული ერის წინაშე, გაბედული აღი-
 არება საკუთარის ხველულოვანებისა, ერთი უძ-
 ლიურესი საბოთათ სუეკეთესი მომავლასა. ამით
 იმ მოზარდ თაობას, რომელიც მის რეფორმის
 ისმენდა, ერთხელ კიდევ აგრობობინებდა სამშო-
 ბლო ენის შესწავლის საჭიროებას და არც ხელს
 შეუწყობდა გადაგვარების ზოლიტიკის იდე-
 ლოგთ. განა ჩვენი ცხოვრება ისედაც სავსე არ
 არის გადაგვარების ტენდენციებით?

აი თუნდა შემდეგი გარემოება. იმ დროს,
 როდესაც ქართველი მამულიშვილი მთელი კა-
 ცობრიობის სუურადდებოთ ქართულ ეროვნულ
 მოთხოვნილებებს იყენებს ლონდონში მო-
 მხდარ ზეტარა ერების დამცველ ლივის გრუ-
 ბაზე, იმ დროს, როდესაც რუსეთის ზროლე-
 ტანიატის წარმომადგენელი ბ-ნი კარლო ჩხეი-
 ძე სოათობროს ტრიბუნადან არარუსთა არ-
 მამადგენლებს მოუწოდებს მათი სამშობლო
 ენის დასაცავად, ამავე დროს ჩვენსავე სამშო-
 ბლოში ჩვენივე მოძმენი წარბ შეუხრულათ განა-
 რობებ სამშობლო ენის ელემენტარულ უფლე-
 ბების შებდალვას. ქუთათში არსებობს ქართუ-
 ლი კერძო ინიციატივით დაარსებული ზირ-
 ველი სავაუეო გიმნაზია (ქართულ გიმნაზიას
 ჩვენ ვთვლით მთელი წოდების და არა კერძო
 ზირის ინიციატივის ნყოფათ) რომელიც თავს
 ინახავს ქართველი მშობლების მიერ იქ მოს-
 წავლელ შეილებისათვის გარდახდილ სწავლის

ფულათ და ამ სსსწავლებელში მისწავლეთ სს-
მშობელ ეხას და ისტორიას თითქმის სრუ-
ლეთით ადგილი არ ქონია. ისტორიის ჭკ-
ხეობა არ ეოფილას, ხელთ ეხას გავლენით
ბიასთუის ვიბრში არი სსათი (უკანსკელ კლას-
ში კი არც ერთი) ათვლებს არა სავადლებუ-
ლთ. მსწავლებელს კი ეძლევა მხელოდ ნა-
ხეობა გონიერი. ე. ი. ქართული გავლენით-
ლის არი სსათი ფასობს თურმე იქ იმდენს-
ვე, რასაც თათი სსათი ისტორიის, გეოგრა-
ფიის ან გერმანული ეხას გავლენით.

რა არის ასეთი საქციელი თუ არ დანებ-
მთელი ერის უწმინდეს გრძობებს? მიუხედა-
ვით ამის, ჩვენ გრძობებს არ მივამრთავთ.
ჩვენ მივამრთავთ სვლ გონებს, მშობელი ერის
ელემენტარულ უფლებების შეგნებით გათვით-
ცნობიერებულს და მივითხრეთ ფრთხილათ
მივამრთავთ, რომ ამ გვარის შეცდომებით ჩვენ-
ვე არ შეგუწოეთ სელი მშობელი ერის უფლე-
ბების შელახვას. ვისგან უნდა მოვუღოდეთ ამ
საქმეში თანაგრძობის? არა იმ დეგენერატო-
გან, რომელთა ცნობებიდან ბ-ნი იმ. ვართ-
გავა ვურნალ „განათლების“ 1 ნომერში გად-
მოკვეთს შემდეგ შემადწიხებელს ამბავს,
რომელიც ამ სსში წლას წინათ აღუნიშნავს მას
თავის დღეურში:

არმცნდა ერთმა ქართველმა სტუდენტებმა
შეტერბურში სსდამსხედ გაუწითლებლათ სთ-
ქვეს: „ილია, როგორც მამულიშვილი, მას-
კლავი იყოფა:.. მომეტებულმა ნაწილმა ქართ-
ულ სტუდენტებში ამ ზეობა არ სცა ილიას
ხსოვნას, აუკადრის ფეხზე ადგომა, მოუხერ-
ხებლად სცნა, დეშეშ გავცხავნა ილიას მოკ-
ვლის დასაგმობათ?“ ეს ვაჟბატონები არ შედ-
რებობან მშობელი ერის მამისშვიან წინაშე, თღ-
ნდ თვით იქნენ განცხრომაში და ეს მათი გა-
ნცხრომა თუ გინდ ქართველი ხელხის ჩინხე-
ბებზე ხდებოდეს. ჩვენ ამედს ვამერებთ ქარ-
თულ დედსზე, რომ ის უკველათ მოატანს
ღვრთვას მსხვერზლს ერის საკურთხეველზე
და „მისი შვილებიც ახლთ მომავლში გამთ-
ხენენ ენერგიას, სიმხევეს, შრომას და საქმი-
ანობას...“ ესეთი იმედობისთვის მიხეხებოც
გვაქვს: იმდროს, როდესაც ქართველი მამკ-
ცი ზემოთ აღნიშნულს სამარცხვინო საქცი-

ელს ჩადან, ქართველი ქალი, შედარებით, ხე-
გიერთ შემთხვევაში მანც, უფრო უფრო
იქნევა. იმავე ქეთასში არსებობს „მსხვერ-
ლთა კერძო გამხსნა ქალბატონის ეახხევი-
სა, რომელმაც ქართულ ეხას ვეროვანი უე-
რადლებს ექვევა. თითულ კლასში ქართული-
სთვის სამ-სამი გავლენითაა გადადებული, ს-
განი სავადლებულთა, როგორც სხვს უმთავრე-
სი სვებები და მსწავლებლებიც ეოველის მხრეც
სრულ უფლებობანი წვერნი არიან შედგოვიურ
საბჭოსი. ჩვენ გვწამს, რომ ქალები სხვს
დარგობადან ასევე გონიერად მოაქცივან და მ-
მა გაცეობას სილახრეს არ გამთხევენ. 8-9 წლას
წინეთ, თუარ ვსცდები „ცნობის ფურცელში“
იბეჭდებოდა სსიტერესო ფელეტონები ბ-ნის
ასრან ბაქრადის. თვით ვექილი ბ-ნი ბაქრადე
ამხელდა თავის ამხანაგებს, ქეთასის ვექი-
ლებს, მოქალაქებოვე მოვადლებობის მივამრთავს
და ზირად ინტერესებთა მორგეში ჩათვლას.
იქვე იყო მივანხილი სტატისტიკური ცნობე-
ბი ამის შესახებ თუ რა სულეერ საზრდოთი
იკვეებოდა მშობელი ვექილთა წოდებს და
ცითერებით დასურათებულნი „მარილიანი მამ-
ქვეუნიანნი“ იმედის დამკარგავი სხეს გვიხე-
ბენ. უმეტესობის სრულეთით არავითარი სე-
ლაერი საზრდა არ ვქნდა, უმცირესობიდან
კი მხელოდ რამდენიმე ზირი იწერდა ქარ-
თულ ვურნალ კახეთის. განა ის წოდებს,
რომელსაც მუდამ უფლებასთან აქვს საქმე უწი-
ნარეს არა უნდა დათვებრებულყო მშობელი ერის
უფლებობის მიხეხებზე და ცდალიყო მასთან
შემრძობებებს? მკვრამ სამწიხროთ, როგორც
გამთარგვა, შესადლებელი ეოფილას უფლების
მეცნიერებით შეწვრდამხურთ ვაჭრობს! არ ვა-
ცი მას შემდეგ რა ევლოთუცა განიცადა უფ-
ლებობის თვითდაღურმს დამცველმა წოდებამ, მ-
გრამ ჩვენი საზოგადოების სკრთო უფლებ-
ბოვე შეგნებს რომ შესამხევეად არ უმცოთამას
ამკარად ამტვირებს ზემოთ მივანხილი ფაქცი.
ჩვენ მანც ამედს არ ვვარგავთ და საქმის გა-
მაკეთების მივლათ მხელათ მისგან „ვიბრ
უნდა მისცეს მომავალი ხელსის.“ განა უფლე-
ბის მეცნიერებით გათვითცნობიერებული, დღე-
მდის სოციალურათ და ეროვნულათ დამონე-

ბუღა არსება არ უნდა აქნეს უფლებბრაუ აღორძინებას მხარობელი პერტნადა? ვიფიქრობ, რომ არც უნდა აქნეს მხარობელს მომავალში და დიდება იმას, ვინც შესაძლებს გაუღვიძოს ქართველს კრს გაზაფხულას მოახლოებების იმედი! ბ-ნ ვართავასთან ერთათ ჩვენც მიუწყობდებო ქართველს უმთავრეს იმედს!

უდადეგ ისმინე! ქართლას ვუდრება..



პირველი მწუხარება — ქანდ. განკი ფრანკოსის,

იხარხარე ავო სულო!

გიორგი ფოცხოველი

ადამიანის სულის სიღამაზეს ორი მცნება აქვს: თავისუფლება და სიყვარული. მათ შევხარით, მათ დავნატროია, სისხლს ვანთხევთ მისთვის!.. ძალას, გონებას, მხნეობას არ ვზოგავთ მათ მოპოვებისათვის,

სულის და გულის თიანდაზად ფეხქვეშ უგებთ/წმიდათა წმიდას. ძვირფას განძს და მისიანი მისიას, მუშაქნი სდარაჯობენ და ტკბილათ,, ნახათ უძგერთ გულ-მკერდი!. მათშია გამოხატული მთელი სიცოცხლე ერისა, შიგ არის მოთავსებული წმინდა ტადარი სალოცავისა. მათკენ მიპყრობილია ადამიანის შემოქმედებაც!..

ვაგლახ ჩვენ თავსა!.. რა რიგ შევებღავლეთ ეს ორი მცნება, როგორ დავენიღდით, გავთახსირდით, დავძაბუნდით და ლაფ მოსვრიღნი მხეცურ ბინძურ ყინს დავემონავეთ!..

დავკარგეო ნამუსი, პატოხსნება და ვიხრჩვებით ჩვენივე ქუქყის მორეეში!..

დასწულელებულნი სულის ვლათავთ და ხავს ვეჭიდებით, თანაცნორჩ სიცოხლეს, უბიწო ანგელოზთ თან ვითრევთ და მათთაც ვხრწნით!..

ოხ, ავო სულო, რას დავგხარხაოებ, რათ გვიწამლავ წუთი-სოფელს?! წაიღებ რასმეს და შენ შევრჩება ეს ქვეყანა?!

არა, მოკლეა შენი დღენი, გაზაფხულის ნიაღვარი მალე წალეკავს შენგნით შექმნილ უწმინდურ ცხოვრებას და ქსელსაც დასწყვეტავს!.. დაიგრიალებს მალე, ძალიან მალე ცხოვრების ტატნობზედ შეკრებილი სულის სიმდიდრე, მისი დიდება და ელვით ქუხილით დაამზობს შენს დამპალ ცხოვრებას!..

მოდის იზრდება ახალი ჩვენი თაობა! სიხარულით წინ ვეგებები, მათშია ძალა განახლებისა, აღორძინებისა!.. იგია მხნელი დაცემულ კაცობრიობისა!..

იხარხარე ბოროტო სულო, ჯერ კიდევ შენი ჯერია, მაგრამ მალე კი ჩაიწყვეტავ ხმას!



პითოე რეცენზია.



ასკ. პრკ—ფია.

(ქუთაისი)

კვირას ნ თებერვალს, საღამოს, რა-
 ლაც სასწაულებრივ—შემთხვევით, ისიც
 ჩუმათ ფარულათ, გაეხდი ბედნიერი და
 ლავესწარი მუსიკალურ-სალიტერატურულ
 საღამოს საღაც მონაწილეობას იღებდ-
 ნენ: ჩვენი დიდებული მოხუცი პოეტი
აკაკი, ახალგაზდები **შანშიაშვილი**, **მაყა-**
შვილი და აგრეთვე მომღერალი არტი-
 სტი **მ. ნანობაშვილი** და სხვებიც. აქაც
 მართალი უნდა ვსთქვა (ნუ იტყვი თუ
 ბიჭი ხარ?!) „კლუბში“ პირველი იყო
 ჩემი შესვლა და ისიც საღაც ზევით ქან-
 დარაზე მიმაღული (რომ გადმოვარდნი-
 ლიყავი ვეღარ მიშველიდა ვერც აკა-
 კის ლექსები და ვერც ნანობაშვილის სიმ-
 ღერა). დიახ ქანდარაზე გახლდით. (აბა
 ზალაში როგორ გამიწყრებოდა ღმერთი,
 გაბრწყინებულათ ჩაცმულ საზოგადოებას-
 თან გამოვჩნდებოდი!?) არ იფიქროთ რე-
 ცენზიას ვსწერდე, (სად რეცენზია და სად
 მე?!) მე მხოლოდ მინდა **ვითომ რეცენ-**
ზია დავჯღაბნო (უკაც. დავწერო.) და
 „ჩემი ვაჟიატლენიეც“ გაუზიარო პატივ-
 ცემულ მკითხველთ. ვიწყებ კიდევაც: კარ-
 გი იყო და კარგადაც მღეროდა ნანო-
 ბაშვილი, უკეთესი იყო აკაკი თავისი ლექ-
 სებით, (აკაკის გამოსვლაზე ისეთი ტაში
 იყო რომ, ყურები ეხლაც მიბჟუსის) არა
 უშავდათრა შანშიაშვილს და მაყაშვილსაც,
 იამთმა ლექსებმაც დიდ-ძალი ტაში
 გამოიწვიეს. (გრიშაშვილი რომ ყოფილი-
 ყო თვისი ბარაშკათი, მაშინ კი არ ვიცი
 რა იქნებოდა!?) არა უშავდა „მუხიკა-
 საც“ აგრეთვე „ზურნასაც“. ეროი სიტ-
 ყვით მეტი რომ არ გავაგრძელოთ ყვე-
 ლაფერი კარგად იყო და კიდევ უკეთესი
 იქნებოდა რომ ახალ მოდის ვიწრო კა-
 ბებს არ შეეშალათ ხელი მაცეკვარ „და-
 მებისთვის“ და „ბარიშნებისთვის“. ისეთი

კოტრილის კორიანტელი დაბადა იმ ვიწ-
 რო გრძელ—კუდიან კაბებმა რომ, სა-
 შინელი ღრამის მნახველი კინალამ გავ-
 ხდით. ძლიერ კარგი იქნება და უკეთე-
 სიც „კლუბში“ მოთამაშე „ღამები“ და
 „ბარიშნები“ ბოიკოტს გამოუცხადებდ-
 ნენ იმ ვიწრო კაბებს, რომელებსიგანაც მო-
 სალოდნელია ხიფათი. (მერმე როგორი!?)

ქუთაისი. 7 თებერვალს შეიკრიბა ხმო-
 სნები ქალაქის თავის და ერთი წევრის
 ასარჩევათ, აგრეთვე სხვა კითხვებიც იყო
 გასარჩევი. სხვა კითხვები ზოგი გაარჩიეს,
 ზოგი კი გადადევს, ქალაქის თავის მაგივ-
 რად კენჭის ყრით აირჩიეს 4000 მან.
 თვითონ ოფიციალურ თავს მაშინ აირ-
 ჩევნენ, როცა ამ 4000 მ. დაამტკიცებს
 გუბერნატორი „**თავის**“ წლიურ ჯამაგირ-
 ად. ასე რომ ქუთაისში ბედნიერ კაცს
 მოესწრობა **თავი**. ამბობენ, საღაც აქვე,
ორთავიანი ბავშვი დაბადებულაო და
 ეს საოცარი ამბავი შეიძლება ქუთათუ-
 რებს სასწაულათ მოავლინა განგებამ, მაგ-
 რამ იმის გაზდამდის, ქუთაისს ან უთა-
 ვობა მოუღებს ბოლოს და ორ-თავიანო-
 ბა. ღმერთო მაღალო, ნუ მოგვიძულებ
 მთლად, თოვლით მაინც ნულარ გვაწუ-
 ხებ, ჩვენ უთაობაც გვეყოფა.



რედაქტორ-გამომცემელი
ნ. ლორთქიფანიძე.

ანა. (ჩუპთა ლეკანს) ხომ გესმის ლევანი. მესმის

იოსები. (დათაკას) მერე რათა? რათ უნდა ვიტანჯებოდე? რათ უნდა დავბადებულყავი მაინც და მაინც მახინჯათ? განა მე არ მქონდა უფლება ლამაზი ვყოფილიყავი? არ მქონდა უფლება ბედნიერი ვყოფილიყავი? საზიზღარებო! რათ არ მომკალით მაშინვე, როცა დავბადე? ოხ! რა ბედნიერება იქნებოდა რომ იმისი ხნის მოვმკვდარიყავი?

ანა. „იმისი ხნის მომკვდარიყავიო“ არა?

ლევანი. დიახ!

ანა. ვიზე ამბობს ნეტავი?

ლევანი. სსს!!!

დათა. განა იმდენათ სუსტი ხარ, რომ არ შეგიძლია ახლა მაინც დამშვიდდე? ეს რახა ჰგავს?

იოსები. (ყურს ან უკდებს) კარგია სიკვდილი უგრძობელი, ანგარიშ მიუტეხელი (დათაკას უკებო ხელში ხელს ჩაჭკაიდას) შენ არ გინახავს იქ ხრამთან?

ანა. არაფერი არ მესმის, ჩურჩულებს.

ლევანი. ავთ თუ გახდა!

იოსები. ირგვლივ სიჩუმე იყო... იქ ქვევით კიდევ სიჩუმე სუფევდა... ბნელოდა... საშინელი უკუნი მეთობდა... (წამოადგება) უცებ დავინახე ისინი—

დათიკო. ვინ ისინი?

იოსები. „განწმენდის სასახლის“ პირველნი მსხვერპლნი. შენ ხომ იცი ის ლეგენდა? ცოლქმარნი, ავადმყოფნი, უკურნებულნი სენით შეპყრობილნი... იმ ხრამში გადავარდენ... დარწმუნდნენ საბრალონი, რომ მორჩენა შეუძლებელი იყო და რადგან ერთმანეთისადმი სიყვარული უზომო იყო, თვისი ნებით, ორავენი... იქ გადავარდნენ თურმე. და აი, როცა მივუახლოვდი ხრამის ნაპირს, დავინახე ისინი... მთხოვდნენ: მალე გადამედგა პირველი ნაბიჯი... უზოთ უფსკრულისანკენ მიჩვენებდნენ... მერე უცებ გაქრა ჩვენება... და სიჩუმე დავინახე!... მახსოვს კარგათ... ვხედავდი სიჩუმეს... უხილავი დავინახე. ერთს წუთს შევშინდი... მე არ მიყვარს სიჩუმე...

სულყოველგან, ყოველთვის ბრძოლა, სიცოცხლე უნდა იყოს... მერე, ^{ნაწმენდის} მენ? (უკებო) სუ! განა შენ კივილის ხმა არ მოგესმა? დაუკვირდი კარგათ! (დათაკო მიუყურებს)

ანა. რას ამბობ? ვერაფერი ვერ გავიგონე!

ლევანი. ვერც მე!

დათიკო. არ მესმის? მგონა შესცდი!

იოსები. მე კი თითქოს მომესმა... ვილაცა მეძახდა... აქ ჩვენს გარდა არავინაა?

დათიკო. არვინ.

იოსები. მე მეგონა იყო... შედეგ, ყურს მივდებ?

დათიკო. მესმის—

იოსები. მერე ავწიე ხელი... აი ასე (ასწავს ხელის ზედას)... ცოტა ხანს შევჩერდი... რატომ, არ ვიცი!... დავაცქერდი ბავშვს—ეძინა... შემდეგ გავშალე ხელი.

დათიკო. (ამუარებს) გაშალე ხელი—

იოსები. დიახ-და გადავადდე—

ანა. ხომ გაიგონე?

ლევანი. კი მაგრამ რაშია საქმე ვერ მივმხვდარვარ.

იოსები. მხოლოდ ერთხელ... მხოლოდ ერთხელ გაისმა კივილი...

დათიკო. მეც გავიგონე!

იოსები. შენც? მეორე ხომ არ ყოფილა?

დათიკო. არა.

იოსები. მერე კი სიჩუმე ჩამოვარდა... მაგრამ შენ როგორ გგონია? ჩემი ასული კივილით უმადურობას გამოხატავდა?

ანა. ასულიო?

ლევანი. დიახ.

ანა. ეს რას ნიშნავს?

იოსები. (განსაკმანს) არა! ეგ კივილი არ იყო ტანჯვისაგან, ტკივილისაგან გამოწვეული... არა... ჩემმა ასულმა მადლობა მითხრა, რომ დავიხსენი საშინელი მომავლისაგან... მაშინ ჩემი თავი დათიკო გმირათ ვიგრძენი, რაინდათ მომეჩვენა... მე დიდებული საქმე ჩავიდინე არა?

დათიკო. დიახ, დიდებული საქმე!...

ანა. „დიდებული საქმე ჩავიდინეო“, „ასული“, „მადლობა“ „კვილი“. რას ნიშნავს ყველაფერი ეს?

იოსები. (დათაკის) ყური დამიგდე, საოცარ რამეს ვიამბობ: თურმე როდესაც, „განწმენდის სასახლის“ პირველი გზირნი დაიხოცნენ, ლევანდა ვადმოგვცემს, რომ ამტყდარა საშინელი ქეჩა ქუჩილი... ერთი უზარმაზარი ტალღა გრივალისაგან მოტაცებული, დასტაკებია იმ სახლს, რომელშიც „ისინა“ ცხოვრობდენ და ნანგრევებათ გადაქცეულა... აი სწორეთ იქ იყო თურმე მათი სახლი, სადაც ახლა ნანგრევებია ზღვის პირათ, წყაროს მარცხნივ... შემდეგ კი ყველაფერი დაწყნარებულია: მზემ, თურმე, ღრუბლებიდან გამოანათა, ყველაფერს მიესალმა, ყველას გადაეხვია... მხოლოდ ხრამი დარჩა ისევ ისე ბნელია, შავი, ჩუმი.. და საბრალო მსხვერპლთ თავისი კალთა გადააფარა. ასეთი იყო თურმე მაშინ ბუნება... ახლაც თითქმის ისეთივე სურათი იყო, მხოლოდ მკირეოდენი განსხვავებით... შევხედე მზეს და მსოფლიოს მანათობელი სიხარულით ხტოდა ცაზე: დაჰქროლა ქარმა და ვაშა შემომძახა... ხეებმა ჩურჩული შეჰქნეს და ჩემი ქება იმღერეს... ფოთლები აშრიალდენ და საოცარი ამბავი ერთმანეთს გადასცეს... მაშინ მე მეგონა, ახლად დავიბადე მეთქი და მეხისებური ხმით (ხმა მადლა) დავიძახე: „პირველი ნაბიჯი გადაიღდა მეთქი“.

ანა. ლევან, ნუ თუ რამე საშინელება ჩაიღინა?

ლევანი. მუც ასე ვფიქრობ.

იოსები. მაშინ შენც მომისწარი... მე მიწოდდა კიდევ დიდ ხანს ვყოფილიყავ ისევ ისე, ამაყად მდგარი, როგორც შენ მნახე მაგრამ... ძალამ მიმტყუნა... მე ხომ მაშინ ლამაზი შესახედავი ვიყავი? ყველა ვინც ახალ რამეს შერბა, ვინც ახალ საქმეს, ახალ მცნებას ამხელს, დიადია, მშვენიერია... მაგრამ... მაგრამ... უცებ გამახსენდა წერილი და ხელსახოცი.

ანა. (შეშინებული) წერილი და ხელსახოცი?

ლევანი. (შეშინებული) დიახ. ასე სთქვა.

ანა. მაშ ყველაფერი გაუგებარეა? **ლევანი.** ხომ უნდა გაეგო როდისმე?

ანა. სად ნახა შენი წერილი და ხელსახოცი? (უგეჰ) მართლა, შენი ნაჩუქარი ხელსახოცი, სუფრაზედ დამრჩა ჩემს ოთახში.

იოსები. მაშინ მე ისევ მახინჯი გავხდი... ანამ მილალატა... ეს უკანასკნელი იმედიც არ გამიმართლდა...

დათაკო. კმარა იოსებ! შენ არა ხარ პირველი და არც უკანასკნელი.. სხვა საქმეცა გაქვს. სჯობს იმაზე იფიქრო.

იოსები. მე მინდა უკანასკნელი ვიყო... გესმის შენ? მე მინდა უკანასკნელი ვიყო.. ჩემი ასული მოვკალი— აქ პირველი ვარ... უშიშრათ გამოვსთქვი ჩემი ახრი, რასაც ვფიქრობდი, რაც მწამდა აშკარა გავხადე— აქაც პირველი ვარ; ცოლმა მილალატა, აქ მინდა უკანასკნელი ვიყო. მარტო შენ მამართლებ ჯერჯერობით, მაგრამ შენც რომ არ მამართლებდე, მე მაინც თამამად იმასვე გავიმეორებდი... სიმართლე ჩემთვის, ჩემშივე არსებობს, ჩემშივე დაიბადა: სინილისმა დიდი ხანია გამამართლა... ჩემი საქმე შევასრულე ისე, როგორც მიწოდდა და ამის საბუთი იქ, უფსკრულშია. (ხელს გააშუქრს სრამისაკენ)

ანა. (შეწუხებული) აღსრულდა... საბრალო ბავშვი... მაბატე შეილო, რომ თითქმის გულგრილათ შევხვდი შენს სიკვდილს, მაგრამ როგორც, შენ, ისე არც მე ვარ დამნაშავე! (აეკვანს) ლევან! წავიდეთ აქედან!

ლევანი. მოითმინე კიდევ ცოტა... მგონია მიდიან.

იოსები. (ადგება) მაგრამ შენ მართალი მართალი სთქვი! მე კიდევ მაქვს ერთი საქმე: ანა და ლევანი უნდა ვნახო უკანასკნელათ. წავიდეთ იქ... ახლა სრულიად დამშვიდებული ვარ და შემიძლია თამამათ შეუდგე გზას. წავიდეთ!

დათა. წავიდეთ! (მადანს ხელის ნაბიჯით)

ლევანი. აბა ახლა დროა, ანა! წავიდეთ!

ანა. ახლა საჭიროა ჩვენც, იოსები ვნახოთ!

ლევანი. რას ამბობ ანა?

ანა. მე არ მინდა ვისიმეს თვალში მატყუარათ დავრჩე (ახსნ უნდა წინ გამოსვლას და ლევანი არ უშეგებს).

ლევანი. ასე უცებ როგორ შესცვალე აზრი? აკი წასვლა გინდოდა?

ანა. ახლა შეუძლებელია ასე წასვლა. გამიშვი თუ გიყვარვარ. (ლევანი ხელს გაუშეგებს და ახს გამოვა სიფარდახს) ბატონო იოსებ! ჩვენ აქა ვართ! (იოსები და დათიკო მოტრიალდებიან. ახს და იოსები ერთმანეთს არ აცილებენ თვალს. ლევანი განზე გაშვანა გულ — ხელ დაკრეფილი. დათიკო კი რჩება იმ ადგილას სიფარდახს)

იოსები. (ხელსელა უახლოვდება ახსს) ორივენი... ერთათ? ახ! თქვე საზიზღარებო! კიდევ თვალეში მიყურებთ? (უნდა მივანდეს: ლევანი წააწყვს წინ)

დათიკო, იოსებ! (ადგილიდან)

ანა. თავი შეიკავე ბ. იოსებ! მე ვფიქრობ, როცა დაწყნარდებით თქვენ თითონ ინანებთ თქვენს ასეთ საქციელს.

იოსები. (შეჩნდება და ხელსელს უშეგება ძირს დასწყვს) მართალია... ბოდიშს ვიხდი... ვიცი რომ მართალი ხართ: მაგრამ გრძნობა გონებას არ ემორჩილება... კიდევ ბოდიშს ვიხდი და იმედი მაქვს მანატივებთ!.. (ძლიერ მძლე მოვა განს და უფრო თავისუფლათ გრძნობს თავს)

ანა. (დაბნულს ხმით) მე ყველაფერი ვიცი ბატონო იოსებ?

იოსები. ნუ თუ?!

ანა. დიახ! მე და ლევანი უცაბედათ, მოწმე გავხდით თქვენი აღსარებისა.

იოსები. ცუდი მოძღვრები ურგუნებია, მაშ ჩემთვის ბედს (სერაფიმულათ) მერე, მამართლებთ?

ანა. სრულიად სამართლიანათ მიმაჩნია თქვენი ნაბიჯი.

იოსები. (გაეცემული) რაო, რა სთქვი?

ანა. სრულიად სამართლიანათ მიმაჩნია თქვენი ნაბიჯი

იოსები. მაგრამ შენ ხომ დედა იყავი იმ ბავშვის?

ანა. მართალია, მაგრამ მხოლოდ შებრლება უდნაშაულო მსხვერპლს მისთვის სიყვარული, ისე როგორც თქვენ, არ შევარებია.

იოსები. (დათიკოს და ლევანს) გესმით? ხომ გაიგონეთ? მე მართალი ვარ! (უცებ ახსს მაუბნებდა) იქნება მას შემდეგ მამართლებთ, რაც ლევანი შეიყვარეთ?

ანა. არა იოსებ! თქვენ სცდებით! მე ყოველთვის თქვენი აზრის ვიყავი და ამას თქვენც გრძნობდით ალბათ. ვერ ხედავდით ვერაფერაფერს ჩვენს ურთიერთობაში? არ გახსოვთ როგორი ხასიათის იყო ჩვენი ცოლქმრული კავშირი? განა ვერ ამჩნევდით, რომ არ მიყვარდით? ვერ ატყობდით, რომ თქვენც და ჩვენი ასულიც სრულიად უცხო იყავით ჩემთვის?

იოსები. დიახ, დიახ, დიახ!

ანა. მე მაიძულეს გამოგყოლოდით ცოლათ, თორემ ჩვენ საერთო არაფერი არ გვქონია... მეც იძულებული ვიყავი დავმორჩილებოდი ბედს და ვფიქრობდი მხოლოდ შური მეძია...

იოსები. ოჰო! შურიც გეძიათ?

ანა. დიახ! მე გადაწყვეტილი მქონდა მომეკალით თქვენც, ივანეც და მერე კი მე თითონ გამოვთხოვებოდი წუთი სოფელს!

იოსები. რა კარგს იზამდი ანა, რომ მე მაინც მოგეკალი? მერე რათ არ შეასრუშენი ნდომა?

ანა. ვერ შევსძელი, ძნელი ყოფილა ადამიანის სიცოცხლის მოსპობა. ასეთი წვადლებით, როგორც იყო ვაძელი ერთი წელიწადი და როცა კი ლევანი გამაცანიც თქვენ — შემეყვარდა. ნუ თუ იოსებ ყველაფერ ამის შემდეგ დამნაშავე ვარ?

იოსებ. დიახ, დიახ, დიახ! ესეც მართალია? სულყოველგან სიმართლეა. (ჩაფიქრდება) მაშ შენ გაიძულეს ჩემი ცოლობა? ეს მე აქამდე არ ვიცოდი... ალბათ მამაჩემი იქნება?

ანა. დიახ! იმან ძალათი ამომგლიჯა თანხმობა!

იოსები. (თავს დასწყვს მადლა) მე სრულიად გამართლებთ ორივეს და არც ერთი: არც

შენ ლევან, არც შენ ანა ჩემს წინაშე დაშნაშავე არა ხართ, თუმცა ორივეს შეგედლოთ პირდაპირ გეთქვათ ჩემთვის ყველაფერი და მაშინ შეიძლებოდა საქმე სხვანაირათ წასულიყო.

ლევანი. არ იცი იოსებ, რა საშინელ ტკივილსა მგვრვის შენი სატყვები: მირჩენია ცოცხალი არ ვიყო, იმ ზომამდე დამამცირა ახლა შენმა სულგრძელობამ.

იოსები. კმარა, კმარა, ჩემო ლევან... ამ შემთხვევაში შე შენთან საქმე არა მაქვს. განა ღირს საზოგადოებთან ლაპარაკი? შენც კარგად მიცნობ და მეც მშვენივრათ გიცნობ, ესეც კმარა: შეგინდობ და შემინდე შეცოდებანი ჩემნი. (ანას) მაგრამ აი თქვენ რა უნდა გითხრათ: შეიძლება ულოლიკობაში გამამტყუნოთ და იმიტომ უნდა ავიხსნათ შემდეგი გარემოება: მე ვიცოდი, რომ ყველაფერი ასე გათავდებოდა, მაგრამ შენს მეუღლეობაზე იმიტომ დავსთანხმდი, რომ მსურდა ჩემი რწმენა რეალობის მიხედვით გამემტკიცებია. შენც ასეთი რჩევა მომეცი თუ გახსოვს, ახლა თამამათ შეიძლება აქსიომათ ვაღვიაროთ, რომ ლამაზი ცოლი მახინჯ ქმარს ყოველთვის უღალატებს... მე ეს მაინტერესებდა. ამ რიგათ დასრულდა ყველაფერი. მხოლოდ ის და დამრჩენია ორივეს გზა დაგილოცოთ.

დათა. იოსებ! რათ გინდა ან შენ ნერვები აიშალო ან სხვები შეაწუხო?

იოსები. უკაცრავათ დათიკო: მე ისე კი არ ვიქცევი, როგორც სხვებსა სურს, არამედ ისე როგორც მე მინდა.

დათა. უკაცრავათ.

იოსები. (ანას) შე მინდოდა ყოველივე ეს გულგრილათ მიმეღო, მაგრამ თქვენც კარგათ იცით შევიძელი თუ არა? თურმე ძნელი ასატანი ყოფილა საყვარელი ადამიანის ლალატი და თუ დამიჯერებთ ანა, მე შენ მიყვარდი...

ანა. მე ვხედავდი ამას ბ. იოსებ, მაგრამ შველა არ შემეძლო.

იოსები. მაშ თქვენც მ ხედებით დიდის სიამოვნებით შემეძლო თუ არ მე თქვენ-

თვის მეპატრებია ყველაფერი... მახინჯის შეყვარება, მართალია, არ შეიძლება... მაგრამ მახინჯს შეუძლია შეიყვაროს... შურმა მძლია და ის მანაოსნებს თავისებურათ. არ შემიძლია ჩემზე უფრო ბედნიერ ადამიანის შეყვარება, მძულს და მეჯავრება, რადგან ჩემს არარაობას მაშინ აშკარათ ვგრძნობ. (შემოდის სამსონი).

სამსონი. სად დაიკარგეთ ამდენი ხანი? გიცი დით აგერ, მთელი ორი საათი და თქვენ... (ანას დააკვირდები ყველას) რა ამბავია? რა დაგმართინათ? იოსებ? დათიკო? ანა! ლევან!

იოსები. დიახ! სულყველანი აქა ვართ.

სამსონი. ამას მეც ვხედავ, მაგრამ როგორ აქა იქ გაჩერებულხართ ქანდაკებასავით?

იოსები. ეს იმიტომ, რომ თუ კი მასპინძელი თითონ არ დაჯდება, მაშინ სტუმრებიც ფეხზე უნდა გაჩერდნენ.

სამსონი. შენ დღეს ხუმრობის გუნებაზე ხარ იოსებ?

იოსები. სწორეთ ასეც უნდა: ლევანის დაბადების დღე ყოველნაირათ „ჩინებულ“ უნდა იქნეს. და შეიქმნა კიდევ: ჩემი ასული, მაგალითათ დღეს ხრამში გადავჩენე!

სამსონი. იოსებ რა სთქვა?

იოსები. (აუშფათებდავ განავრძნობს) ჩემი წიგნიც დღეს გამოვიდა...

სამსონი. (დასწყუასთ) გამაგებინეთ ღვთის გულისათვის...

იოსები. (ამაჰკ კაღაათა) (კოლიც დღეს ვავაზხოვე...

სამსონი. მე არაფერი არ გამეგება.

დათიკო. დიახ.! სამსონ: ყველაფერი მართალია.

სამსონი. (უეუერეს ხან კრას, ხან მეარეს) ეს რაები მესმის! კუდიდან შეიშალებთ თუ ოხუნჯობთ? ანა!

იოსები. არც ერთი, არც მეორე ჩემო სამსონ! ერთი შეილი, რომ კიდევ მყოლოდა მახინჯათ დაბადებული, იმასაც იქ გადავაგდებდი. ხომ ხედავთ როგორი მამა გამოვდექი... მაგრამ სამსონ, შენ არ



იცი ჯერ, როგორი ვარ, როგორც ქმარი. აბა ყველამ ყური დამიგდეთ: მოწმეთ იქნებით. (მტკიცეა) მე ვანთავისუფლებ ანას ყოველივე პირობებისაგან და დღეის შემდეგ სრული უფლება ეძლევა, ვისაც სურს იმას გაჰყვეს.

სამსონი. (გააჩვიებულა ღვას) მართალია ხალხო? გამაგებინეთ რას ნიშნავს ყველაფერი ეს?

იოსები. (არანაყო) ნუ თუ აქამდე ვერ მიხვდი? აი ჩემი ბეჭედიც... ეს ახლა ჩემთვის საჭირო არ არის. (წამაჩვიებს ღვასს თათსე) ესეც ასე ყველაფერი ჩინებულათ მოეწყო.

სამსონი. ანა-ლევანი...

იოსები. ჰო სამსონ! ანას ლევანი უყვარს და დღეის შემდეგ, იოსების ცოლი შეიქნება, ლევანის ცოლათ. აქ ყველაფერი როგორც დღე ნათელია.

ანა. მაპატიე იოსებ! ეს არის ერთათ ერთი ჩემი თხოვნა.

ლევანა. მე მრცხვენია, რომ ხმას ვიღებ შენთან, მაგრამ თუ კი შეგიძლია ჩემსკენ გული მოიბრუნო, მეც ამასთანა ერთათ, მაპატიე!

იოსები. მე რა, მსაჯული ვარ? აკი ვითხარით, რომ არც ერთი დამნაშავე არა ხართ და მაშასადამე პატიებაც მეტია... დამნაშავე აქ მხოლოდ მე ვარ, რომ ვერ შევძელი წინდაწინვე დასახული და არჩეული გზით თამამათ, შეუშფოთებლივ სიარული და კინალამ რწმენა გრძნობას ვუმსხვერპლე... მადლობელი ვარ შენი მეგობარო (გაუქვადებს ხელს დათავას): რამდენჯერმე გონს მომიყვანე დაერთხელ დაწყებული საქმე არ ჩამაშლევინე უცაბედი აღლელების დროს... გმადლობ. მე ვერ შევიძლებ შენ სამაგიერო გადაგიხადო...

დათიკო. იოსებ! მე ასეთ სიტყვებს შენგან არასოდეს არ მოველოდი... განა ჩვენი მეგობრობა სასყიდელს თხოულობს? შენ უკეთ არ იცი რომ იქ მეგობრობა, არა სადაც სასყიდელი, ანგარიში თარეშებს?

იოსები. მაპატიე პატიოსანო აღამიანო,

მე თითონ არ ვიცი ახლა რას ნიშნავს ეს კობ: მინდა ვითომ მადლობა გათხოვა და შეურაცხყოფა კი მოგაყენე... მაგრამ მგონია მებატიება. (ეგვლას) ახლა კიდევ ერთი სათხოვარი მაქვს თქვენთან და იმედი მაქვს ამასრულებთ: ჩემი თხოულების მეორე ნაწილი დასაბეჭდათ მიცემულია... იგი მე ანას უძღვენი.

ანა. მე?

იოსები. დიახ! რადგან შენც იმაში დიდი წილი გიდევს: თუ კი მიიღებ ერთგულის გულის მოძღვნილია და ამიტომ მცირედიც შეიწირების. პირველი ნაწილი კი დათიკოსია!

დათიკო. იოსებ, რითი გადაგიხადო სამაგიერო?

იოსები. გახსოვდეს რაც ახლა მითხარი მეგობრობაზე... მაპატიეთ ბატონებო მეტი არაფერი გამაჩნია საკუთარი, თორემ არც იმას დავიშურებდი... შენ და ნინო (სამსონს), იმედია არ დამემძღვრებით: არც ლევანა იქნება ნაწყენი ალბათ... შენ ხომ ჩემი ცოლი მიგყავს (იგანას).

დათიკო. თითქოს ანდერძს გვიტოვებ, ეს რას ნიშნავს?

იოსები. განა დრო არ არის?

დათიკო. არც დროა და უადგილოცაა.

იოსები. (ჩაფიქრდეს) მართლა? (ეგვლას დათავადიერებს) ჰმ! შევცდი!

დათიკო. რაში?

იოსები. ანგარიშიში.

სამსონი. კმარა ახლა იოსებ! წავიდეთ, გვიცდიან; რაც იყო, იყო იმის გასწორება შეუძლებელია!

იოსები. სწორეთ რაც იყო იმის შესწორება შეიძლება, თორემ რაც იქნება ის როგორ უნდა შეასწორო?

სამსონი. ბატონი ბრძანდები მართალი ხარ... ოღონდ წავიდეთ აქედან.

დათიკო. მეც ასე მგონია: სწორეთ წასვლის დროა.

იოსები. მჯერა, მაგრამ მე იქ უნდა ავიდე ერთხელ კიდევ.

სამსონი
დათა
ანა
ლევანი

იქ? იქ რა გინდა?

იოსები. (უკან დაიხეოს) რა ამბავია? რამ შეგამინათ?

დათა. იქ რა გინდა?

იოსები. მინდა ერთხელ კიდევ გადავხედო იმ არე მარეს და ისევ მალე დავბრუნდები.

სამსონი. კმარა ახლა იოსებ! იქ მერე ვერ წახვალ?

იოსები. მერე? მერე ვერა: მხოლოდ ხუთი წუთით, მომეცით ნება ხუთი წუთის ვადით წავიდე. მეტი არ მინდა—

ანა. არა, არა, არა! არ შეიძლება! სამსონ! არ დასთანხმდეთ!

იოსები. (გააცნობელი) რათა ქალბატონო! ნუ თუ ისე ძვირფასი ვარ თქვენთვის, რომ ხუთი წუთით ჩემი მოშორება არ შეგიძლიათ?

სამსონი. {
გთხოვთ იოსებ!

დათიკო. {

იოსები. მეცა გთხოვთ მხოლოდ ხუთი წუთით გამიშვათ! (სიხუმრის) მაშ მინდობთ ერთს თქვენგანს, რომელსაც მე ამოვირჩევ და თუ დამრთავს ის ნებას წავაღო, თუ არადა დავრჩები, თანახმა ხართ?

ყველა. თანახმა ვართ?

იოსები. (მოუხსნადღებია ახას და თვალებში თვალს გაუერის, შერე დაბადის ხმით) გამიშვებ? (სიხუმრის ანა ადღებებს)

ანა. (ეკუთმანის) წადით! (იოსება გამტრიალდება. ანა ხელს წავაგებს ღვეჯს)

სამსონი. {
მაშ მალე დაბრუნდი.

დათიკო. {

დათიკო. ჩვენ აქ მოვიცდით.

იოსები. კეთილი... ანა არის თავდებობა, რომ ხუთ წუთში აქ ვიქნები. (ანა კეკლე შეკრავს)

ლევანი. (ხუმრით ახას) რა გეპარტება!

ანა... რა ვიცი შემეშინდა... (იოსება ამისთანაში შუა გზასკად მივა. ამ დროს გაისმის კუდასებში ძაძის კვიდი: „მიშველეთ, მამ-ტაცეს ბავშვი, ბავშვი მომტაცეს... მომკალით ვანემ, შემოვარდება სცხნასუ“)

იოსები. ხა! ხა! ხა! ხა! ეძიე, ეძიე, საბრალო ძიძა!



ძიძა. ყველგან ვეძიე ვერსად ვერ ვნახე

იოსები. (შევიდას) ნუ სტირი ძიძა! ბავშვი აქ არის—ხრამში, ეძიე. (ძიძა აკივლებს და ტირის. მუსიკა უკრავს. იოსები ერთ ადგილზე დგას და მობრუნდება სცენისკენ). ბატონებო! ბოდიშს ვიხდი, რომ თქვენი ნდობა ჩემებურად გამოვიყენე! ანა? მაპატიე რომ პირობის მშლელი გამოვდექი... მაგრამ რა ვქნა: შუა გზაზე გაჩერებას არასოდეს ჩვეული არა ვყოფილვარ...
დათიკო. (მახვლება რაც უნდა ქნას) იოსებ! შეჩერდი!

იოსები. უსარგებლოა ჩემო დათიკო...

იდექით მანდ და როცა რევოლვერის ხახს გაიგონებთ, ის იქნება იმის ნიშანი, რომ იოსები თავის ქალიშვილის კვალს გაჰყვა
ანა. (იკივლებს) შეაჩერე ღვთის გულისასათვის... მერა ამდენი უბედურება. (სამსონი, დათა და ღვეჯანი გამჩნდებიან. ღვეჯანი სამსონი და დათა გასწვრივს და ის შეჩერდება)

იოსები. იცოდეთ, რომ, იოსები თამამათ მიდის წინ, მიზნისაკენ და ვერავითარი დაბრკოლება მას ვერ შეაჩერებს.

ძიძა. უი ჩემს თვალებს, ვაი ჩემ სიცოცხლეს... რას მოვესწარი.

იოსები. მშვიდობით ბატონებო! ღვეჯან! ქორწილზე იცოდე ჩემი სადღევდლო დალიე გესმის? სადღევრდლო და არა სულის მოსახსენებელი. (დაახედავს დათა და სამსონისაკენ) ნუ სწუხდებით ნუ ილაღებთ, მე მაინც ვერ დამიჭერთ (მოკვარება კვდავს და გაისმის ხანხარი იოსების)

სამსონი. ჩქარა, დათიკო ჩქარა—

დათიკო. ძალამ მიმტყუნა, ღონე მეღევა—

ანა. (ქვევადან) მალე, მალე, თორემ გვიან იქნება.

ლევანი. ახლაც გვიანაა ჩემო კარგო...

ძიძა. ღმერთო შენ შემიწყალე. (მუსიკა კვდავს უკრავს. ამოვარდება ქარი და ცა მოდრუნდება იწყებს)

ამბაიძე
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლევანი. თითქოს ბუნებაც კი თანაუგრძნობს...

ანა. სსს! მყუდროებას ნუ დაარღვევ (ამ დროს გავარდებს მესი, ეფვ გველივით დაიჭაჩქება და შთას წვერთან ჭკერში გაათამაშებს) უი? ეს რა იყო?

ლევანი. მხოლოდ მესი გავარდა? (გადის კადვე რამდენიმე წამი და სსსსანი და დათა შიუახდავლებიან კადვეს. ამ დროს შემოვარდნის ივანე და სწორეთ რეფლექტორაც გავარდებს)

ივანე (გაშეშებული დგას) რა ამბაიძე დათიკო. **სამსონი.** გვიანაა!

ძიძა. ღმერთო შენ შეიწყალე. **ანა.** ეს მეოთხე მსხვერპლია „გაწმენდის“ სასახლისა (საჩუქე. მუსიკა შეწყდება, მზე გამაჩანავებს)

ფარდა.

მ რ ი ს მ ე ტ ე რ ლ ი ნ კ ი .

ს ა ხ ლ შ ი

დრამა 1 მოქმედებათ.

თარგმნილი კონსტან ანდრონის მიერ.

მომქმენდი პირნი.

ბაძა

მოხუცი.

გადამთიელი (გზად მამაკადა).

მართა

მოსუცის შეილაშვადება

მარიამი

გლებკაცი.

ბრბო.

სსხდა

მამა

დედა

ორი ქალიშვილი

ბავშვი.

უსიკეა ზანა.

ტირიფების ბალი. სენის სიღრმეში სახლია; მისი სამი ფანჯარა პირველ სართულში განათებულია. გარკვევითა სჩანს ოჯახი. ოთახში ანთებული ლამპაა. მამა ბუხართანა ზის დედა, მაგინაზედ დაყრდნობილი, სიბნელეში იტყობება. ორი ახალგაზრდა ქალიშვილი თეთრ ტანსაცმელში მორთული, ხელსაქმობენ; ხან ჩურჩულევენ და ხან იღიმებიან. დედის კალთაში ბავშვსა სძინავს; თავი დედის მხარზე მიუდვია, ოთახში თუ ვინმე გაივლის ან რაიმე მოძრაობას იჩენს, მაყურებელს ყველა ეს ახოვანად, დინჯურად და არა ჩვეულებრივად, განსულოვნებურად უნდა ეჩვენოს, რადგანაც ოჯახი მანძილითა, სინათლით და ფანჯრების შუშებით ისასღვრება.

მარჯვნივ, ფეხაკრებით შემოდინ მოხუცი და გადამთიელი.

მოხუცი. აი აქ, ჩვენ სახლის უკანა ფართ, აქ ისინი არასდროს არ შემოვივლიან. კარები იქითყენა აქვთ. დარაბებიც დახურულია. მაგრამ აქეთა მხარეს დარაბის არა აქვს და მე სინათლესა ვხედავ... დიახ, დიახ... ჯერ ისევ ლამპასთან. სდგანან კარგია რომ ვერ გაივონეს ჩვენი ხმა, ა... რემ დედა ან და ქალიშვილები გამოვიდოდნენ, და მაშინ რაღა ურდა გვექნა? **გადამთიელი.** ეხლა რას ვაპირებთ?

მოხუცი. უწინარეს ყოვლისა მინდა ვიცოდე ყველანი მანდარიან თუ არა. დიახ. ვხედავ... მამა ბუხართანა ზის, ხელეები მუხლებზე დაუკრფია და ელის... დედა მაგიდას დაყრდნობია.

გადამთიელი. ჩვენ გვიყურებს.

მოხუცი. არა, იმან არ იცის რომ ჩვენ გვიყურებს. მისი ქუთუთოები არ მოძრაობენ. ჩვენი ხილვა არ ძალუძს: დაფარულები ვართ დიდი ხეების ჩრდილში. ახლო ნუ მიხვალთ. ორივე დები გარდაცვალებულისა ოთახშივე არიან; ხელსაქმობენ. ბავშვს კი სძინავს. აგერ იმ საათიდ, კუთხეში რომ რომ სდგას, ცხრა საათაა... არავითარი ეჭვი მათ არ აწუხებს და ჩუმითა სხედან.

გადამთიელი. არ შეიძლება როგორმე

მოვიმართოდ ყურადღება მამისა და ვა-
ნიშნით როგორმე; სახე აქეთკენ მოი-
ბრუნა. მოდი ფანჯარა დავაკაუნოთ?
უნდა ჯერ ერთერთ მათგანს შევატყობი-
ნოთ ყოველივე...

მოხუცი. არ ვიცი რომელა ამოვარჩიო...
ყოველი ღონის ძიება სიფთხილისა უნდა
ვიხმაროთ... მამა მოხუცია უკვე, დაავად-
მყოფებული... აგრეთივეა დედაც; ქალე-
ბი კი მეტად ახალგაზრდანი არიან... და მა-
თი სიყვარული მისადმი განუსახვრელია...
ჯერ არ მინახავს ასეთი ბედნიერი ოჯა-
ხი. არა ნუ მიუახლოვდებით ფანჯარასა.
ყველაზედ უარესი ეგ არის... უნდა რო-
გორმე უბრალოდ გამოუტყალოთ ყველა-
ფერი ისე როგორც ჩვეულებრივი რამ-
არც საჭიროა რომ დაღონებულად ვეჩვე-
ნოთ, თორემ მათი მწუხარება თქვენსას
აღემატება და აღარ ეცოდინება თუ რა
ჰქნას. კარები დაუაკაუნოთ და ისე შე-
ვიდეთ ოთახში, თითქოს არაფერიაო. აქი-
თკენ მოუაროთ. მე შევალ პირველი: არ
გაუკვირდებათ, რადგანაც ხანდახან სალა-
მოობით მიუტან ხოლმე ყვავილებსა ხილ-
სა და რამდონიმე სააჯს ვატარებ მათთან.

გადამთიელი. რაღა საჭიროა თქვენთან
ერთად ჩემი წამოსვლა? წადით მარტოკა
მოვიციდი ვიდრე დამიძახებენ. მე ხომ თა-
ვის დღეში არ უნახევარ... მე გზათ მი-
მავალი ვარ... უტბო...

მოხუცი. არა, ერთადა სჯობიან შესვლა.
იბედურება, რომელსაც რამთონიმე პირი
აუწყებს, თავის სიმძიმესა და საშინელებას
იკვეცავს. მე ამაზედა ვფიქრობდი აქეთ-
კენ რომ მოვდიოდით... მარტო რომ შე-
ვიდე მაშინ ყველაფერი ეთბაშად უნდა
ვუთხრა; ჩემს პირველ სიტყვისთანავე
ისინი ყოველივეს მიხვდებიან და მე სათ-
ქმელი აღარა მექნება რა... დუმილისა-კი
შეშინიან; დუმილისა, რომელიც უბედუ-
რობის მაუწყებელ სიტყვებს მოსდევს. ამ-
ნაირად ვული მეტად იფლითება... და
თუ ასე ერთად შევედით, მაშინ ვეტყვი:
აი ასე და ასე იპოვეს... მიცურავდა...
ხელებ დაკრფილი...

გადამთიელი. მას ხელები დაკრფილი
არა ჰქონდა, ... ხელებიც ტაბახს...
ესვენა.

მოხუცი. უნებლიედ ამ ნაირად უნდავი-
ლაპაროკო. უბედურება, მწუხარება შემ-
თხვევის წვრილმანების გამოკითხვაში გა-
ითქვიფება. უამისოდ-კი მარტო რომ წა-
ვიდე და უცბად უთხრა ყველაფერი, ღმე-
რმა იცის რა საშინელება დატრიალდება.
და როცა რიგ რიგად ვილაპარაკებთ და
ყურს დაგვადებენ მაშინ პირისპირ აღარ
იქნებიან იმ საშინელ უბედურებასთან,
რომელიც მათ ეწვიათ... ნუ დაგავიწყ-
დება იქ დედაა და შეიძლება მისი სი-
ცოცხლე ამ გვარ წვრიმალეებზე იყოს და-
მოკიდებული. საჭიროა რომ პირველი
ტალღა მათის მწუხარებისა რომელიმე
უმნიშვნელო სიტყვას დაეჯახოს და გა-
ნითხეს, ... შეწუხებულებთან საჭიროა რამ-
დონიმე ადამიანი და მათი ლაპარაკი.
უგულო ადამიანსაც-კი შეუქლიან, თვის
და უნებლიედ, მწუხარების შემსუბუქება.
ამნაირად მწუხარება იპობა ძალდაუტა-
ნებლივ, უხმოდ, — როგორც ჰაერი ან სი-
ნათლე.

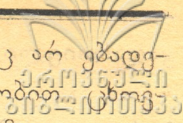
გადამთიელი. თქვენი ტანისამოსი დას-
ველებულა; მას წყალი სდის.

მოხუცი. პალტოს კალთები დამისველდა;
თქვენ გცივათ, მგონი. მკერდზე მიწა
გაქვთ... წელან სიბნელეში ვერ შევამჩ-
ნიე

გადამთიელი. მე წელამდინ წყალში შე-
ვედი.

მოხუცი. ჩემ მოსვლამდინ იპოვნეთ იგი,
არა? დიდი ხანი გავიდა!

გადამთიელი. არა, ერთი წუთიც-კა არ გა-
სულა. სოფლისკენ მოვდიოდი გვიან იყო
და მდინარის კიდური შავად მოსჩანდა.
სულ მდინარის ნაპირით მივდიოდი, იმი-
ტომ რომ, წყალისაგან იქ უფრო ნათელი
იყო. უცბათ რაღაცა შევამჩნიე ლერწამ-
თან... მივახლოვდი და მისი თმა დავინა-
ხე... კრკალისავით ესვენა წყლის ზედა-
პირზედ... (ოთახში ორნივე ქალიშვილი თა-
გებს ფანჯარისაკენ მიიბრუნებენ)



მოსუცი. ხედავთ ორივე ქალიშვილს მხრებზე როგორ აუჟოძრავდათ თმები?

გადამთიელი. მათ მხოლოდ თავები მოიბრუნეს ჩვენკენ და სხვა არაფერი. ალბათ მე მეტად მაღლა ვლაპარაკობდი. ქალაქვალებია სიკე უწინდებურ ზაზანს მაადკეს.) აღარც იყურებიან აქეთკენ... ჰო, ჩავედი წყალში წელამდინა, ისე რომ მე შემემძლო მის ხელისთვის მომეჭიდნა და ადვილად მივიზიდე ნაპირზე. იგი ისეთივე ლამაზი იყო, როგორ მისი დები.

მოსუცი. თუ უკეთესი არა... არვიცი რატომ, რათა, — მე დავკარგე ჩემი სიმხნევე.

გადამთიელი. რა სიმხნევეზე ამბობთ? რაც შეეძლო ადამიანს, ჩვენ გავაკეთეთ. ერთი საათია უკვე, რაც იგი მკვდარია.

მოსუცი. ჯერ კიდევ დღეს დილით ცოცხალი იყო!.. ეკლესიიდან რომ გამოვდიოდი წინ შემომეყარა. მითხრა რომ მივდივარო: მას უნდოდა თავის ბებიის ნახვა, რომელიც იმ მდინარის გაღმა ცხოვრობს... არ იცოდა კვლავ როდის ენახავდი... თიქოს რილაცის კითხვაც უნდოდა, ჰაგრამ ვეღარ ვაბედა და ჩქარის ნაბიჯით გამშორდა. ეხლა-კი ამაზედა ვფიქრობ. ეჭვი არაფრისაც არა მქონდა!.. იგი იღიმებოდა; ისე, როგორც იღიმება ადამიანი, რომელსაც დუმილი სწადია და ეშინიან, არა გამიგონო... გვეგონებოდათ იმედსა ჰკარგავდაო... თვალები ამღვრეული ჰქონდა და მე არც-კი მიყურებდა.

გადამთიელი. გლხეკაცებმა მითხრეს: ჩვენა ვნახეთო, რომ საღამომდის მდინარის ნაპირზე დადიოდაო. გვეგონა რომ ყვავილებს სწყვეტავსო... იქნება მისი სიკვდილი...
მოსუცი. ვინ იცის? არავინ არაფერი არ იცის... შესაძლებელია იგი იმ ადამიანების თანა იყო, რომელნიც არას დროს და არავის არას უზიარებენ; რომელთაც გულში აქვსთ ჩამარხული მიზეზი ცხოვრებასთან ანგარიშის გასწორებისა... სხვის სულში ისე არ ნათელა ყველაფერი, როგორც ამ ოთახში. ქალები ყველანი ასეთნი არიან. ჩვეულებრივ საგნებზე ლაპარაკობენ...

... არავის არაფრის ეჭვიც არ ეხადება... ამნაირათ მთელი თვეები უკვებოდა... რომელიც უკვე არ ეკუთვნის ამ ქვეყანას... მასზედ ფიქრიც კი არავის მოსდის; და ხომ ხედავთ რა ხდება. იმისთანა ქალიშვილები ტიკინებს ემსგავსებიან გარეგნულად და მიუხედავად იმისა რა ალ-ბუდი ტრიალებს მათ მკერდში... თვითონაც კი არ იციან თუ რანი არიან... იმნაირედვე იცხოვრებდა როგორც ცხოვრობენ სხვები... სიკვდილამდე გაიმეორებდა სიტყვებს: „ბატონო, ქალბატონო, დღეს ავი დარი იქნება ან და „წავიდეთ ვისაუზმოთ: ჩვენ მაგიდაზედ ცამეტნი ვართ“ ან კიდევ „ვაშლი ჯერ არ მოწვეულა“ ისინი ღიმილით ლაპარაკობენ მოწყვეტილ ყვავილებზე და თავისთვის ჩუმად-კი სტირიან. თვით ანგელოზიც ვერას შეამჩნევს; კაცი-კი მხოლოდ მაშინ მიხვდება საქმეს, როდესაც უკვე გაივლივებს... წუხელის ის იჯდა ლამაზთან, როგორც თავის დები: და ეს რომ არ მომხდარიყო, თქვენ ვერ იხილავდით მათ ისეთებს, როგორიც უნდა იყვნენ... მე მგონია, რომ მათ პირველად ვხედავ... ჩვეულებრივ ცხოვრებას კიდევ რაღაცა უნდა მიუმატო, რომ შეიცნო ესენი... მუდმივ ჩვენთან არიან, თვალს არ ვაშორებთ, მაგრამ ვამჩნევთ მხოლოდ მაშინ, როდესაც საუკუნოდ გვწორდებიან... რანა-ნაირი, არა ჩვეულებრივი გული უნდა ჰქონიყო იმას; საბრალო, გულუბრყვილო; ღრმა გული ჰქონდა მაშინ, როდესაც ამბობდა, რის თქმაც უნდოდა, როდესაც სჩადიოდა, რის ჩადენაც სურდა!..

გადამთიელი. აგერ ამ წუთში ისინი უსიტყვოდ იღიმებიან.

მოსუცი. დამშვიდებულნი არიან, რადგან დღეს მას არ მოელოიან.

გადამთიელი. იღიმებიან და უძრავადა სხედან... აი, მამამ ტუჩებთან თითი მიიტანა...
მოსუცი. ბავშვზე ანიშნებს, აგერ დედის კალთაში რომ სძინავს.

მართაც იქ
ეჭოვნული
გინჯილიყო

გადამთიელი. თვალციკი ვერ აუხელია, რათა ბავშვს არ გამოეყვიძოს.

მოხუცი. დები აღარ ხელსაქმობენ... რა დუმილი სუფევს მათ, ოთახში!

გადამთიელი. თეორი აბრეშუმის ძაფის გორგალი ძირს დაუვარდათ.

მოხუცი. ბეშვს უცქერიან.

გადამთიელი. და არც-კი იციან რომ ამ დროს მათ სხვებიც უმზერენ.

მოხუცი. ჩვენც, ალბად, გვიმზერს ენმე.

გადამთიელი. თვალები აღაბყრეს.

მოხუცი. მაინც არ ძალუძთ რისიმე დანახვა:

გადამთიელი. ბედნიერება ჰგვანან, მაგრამ მათ შორის რაღაცა სუფევს მიუწლოველი.

მოხუცი. უშიშრადა გრძნობენ თავიანთ თავსა. კარები ჩაკეტილი აქვსთ. და ფანჯრები-კი რკინას ჩაჩოვებითაა გამაგრებული... მკვიდრია კედლები ძველი სახლისა... მუხის სამი კარი ურდულებით დაუმაგრებიათ... არა აქვთ მისი მოლოდინი, რაც დღეს უნდა მომხდარიყო და მოხდა კიდევ.

გადამთიელი. მაშ შევიდეთ შევატყობინოთ ყველაფერი, თორემ მოვა ვინმე და ერთბაშად გამოუტყვადებს. მინდორში, საცა ცხედარი ასვენია, მთელი ბრბო იყო გლეხკაცებისა... ვინმემ მათგანმა რომ დაუკაკუნოს კარები...

მოხუცი. ცხედართან მართა და მარიამი დავტოვე. გლეხკაცებს უნდოდათ ფიჩხისაგან საკაცე გაეკეთებინათ: მარიამს მე უთხარი შეგვატყობინოს, როცა წამოიღებენ საზრალს. მის მოსვლას მოუცადოთ... მე-კი ყველაფერი ადვილად მეჩვენებოდა: მეგონა კარებს დაუკაკუნ ბდი, შევიდოდი, წავიბუტბუტებდი რამდონიმე სიტყვასა და ვიტყოდი ყველაფერს... მე ხომ ხშირად ვხედავდი მაგათ. (მუშადას მარამი)

მარიამი. მოდიან, ბაბუა!

მოხუცი. შუნა ხარ? სად არიან?

მარიამი. გორაკს ჩქით.

მოხუცი. წელი ნაბეჯით მოდიან?

მარიამი. მე უთხარი, რაც შეიძლება ჩუ

მად წაიკითხონ ლოცვები. მართაც იქ არის...

მოხუცი. ბევრი არიან?

მარიამი. მთელი სოფელი იქ არის. თან სანათურები მიიტანეს... ჩავაქრობინე.

მოხუცი. რა გზით მოდიან?

მარიამი. ვიწრო ბილიკით... ნელა მოდიან...

მოხუცი. დროა.

მარიამი. უკვე უთხარით?

მოხუცი. ჯერ არა გვითქვამს—რა... განა ვერა ხედავ? ისინი ლოდინში არიან. ნახე. ნახე: შენ იქ ჩვენს ცხოვრებას იხილავ.

მარიამი. ოჰ, რა მშვიდათ არიან. თითქო სზმარში, -ისე მეჩვენებიან.

გადამთიელი. ფრთხილად მე შევაჩჩინე, ორთავე დებს აღელვება.

მოხუცი. ფეხზე დგებიან...

გადამთიელი. მგონი ფანჯრებისაკენ მიდიან. (ამ დროს ერთ და ზირუკად ფანჯრასთან. შიგა, ხალა მკარე მესამესთან. სეჯებს შუქს მადებენ და დიდხან იტყობიან საბნე-ჯეში)

მოხუცი. შუა ფანჯარას ვერავინ მიეკარება.

მარიამი. გვიმზერენ... გვიმზერენ.

მოხუცი. უფროსი იღივება იმიტომ რომ, სიბნელეში ვერასა ხედავს.

გადამთიელი. უმცროსის თვალები-კი შიშს მეტყველობენ.

მოხუცი. ფრთხილად, არავინ არ იცის თუ რა მანძილზეა სული ადამიანისა მის ტანთან... (სხვამდია საჩუქე. მარამი მახუცს მკარდში ჩახუტება და ქკოცნის)

მარიამი. ბაბუა!

მოხუცი. ნუ სტარი, ჩემო. ნუ... ყველას რიგი მოგველის. (საჩუქე)

გადამთიელი. რა დიდხანს იტყობიან აქეთკენ.

მოხუცი. ასი ათასი წელიწადიც რომ იტყობონ, მაინც ვერას დაინახავენ, საბრალო დები! ღამე მეტად ბნელია!... აქედ იყურებიან და მწუხარება-კი იქიდან მოდის.



გადამთიელი. ევ ბედნიერებაა, რომ სწორედ აქეთკენ იცქირებოან... მოიცა, მოძრაობის ხმა მესმის მინდვრის მხრიდან.

მარიამი. ბრბო იქნება; ისე შორს არიან, რომ ძლიერსა სჩანან.

გადამთიელი. ბილიკით მოდიან; აგერ თაქვე დაეშენენ მთვარეცა გაანათა.

მარიამი. უუ, რამდენნი არიან! როცა წამოვედი აქეთკენ, ხალხი ქალაქის გარე უბნებიდგანაც მოდიოდა... რამსიშორეთ უვლიან...

მოხუცი. მაინც მოვლენ; ეხლა მეცა ვხედავ. აი, მინდორზე გამოვიდნენ. რა პატარადა სჩანან; ბალახის სიმაღლე ძლივს არიან. თიქო ბავშვები თამაშობენო მთვარის შუქზე. ამათ რომ დაინახონ კიდეცა ვერ მიხვდებიან რაშია საქმე. მიიბრუნეთ სახეები, მიიბრუნეთ... გვიანლოვდებიან, გვიანლოვდებიან... აგერ ორი საათია რაც უბედურება იზრდება და იზრდება... ეგენი ვერ დაუშლიან მის ზრდასა; და მათ ვისაც მოაქვს ეს უბედურება. არ ძალუძთ მისი შფჩერება... იგი მათი ბატონია და უნდა მას ემორჩილებოდნენ. უბედურობას თავის მიხანი აქვს და თავისი გზითაც იარება. იგი დაულალავია და თავისი აზრი აქვს... ჩვენ... ჩვენ იძულებული ვართ ვემორჩილოთ მასა და უძღვნათ ძალნი ჩვენნი. მწუხარეა ბრბო, მაგრამ მაინც გვიანლოვდება. სწუხს იგი რომ იძულებულია მოგვიანლოვდეს...

მარიამი. ბაბუა, უფროსი აღარ იღიმება.

გადამთიელი. ფანჯრებს შორდებიან.

მარიამი. დედასა ჰკოცნიან.

გადამთიელი უფროსმა ხელი გადაუსვა პაეშვის თმებსა, მაგრამ ბავშვს-კი კვლავ სძინავს.

მარიამი. ო! მამასაც სურს დედის კოცნა.

გადამთიელი. კვლავ სიჩუმე.

მარიამი. ისევ დედასთან მიდიან.

გადამთიელი. მამა დიდ საათს მისჩერებია.

მარიამი. თითქოს ლოცულობენ, მაგრამ თვით არ იციან, რასა სჩადიან.

გადამთიელი. გეგონება თავისავე სულის ყურს უვდებენო... (ხაყხა)

მარიამი. ბაბუა. მოდი დღეს სურს ეტყვიოთ.

მოხუცი. ხედავ, შენცა ჰკარგავ სიმბნევს... მე ვიცი რომ მათთვის არ უნდა გვემზირა. მე უკვე 83 წლისა ვარ, და დღეს პირველად შევწრწუნდი ადამიანის ცხოვრებას სანახვიდ... მე თვით არ ვიცი რად მეჩვენება შესაძინავათ და არაჩვეულებრივად ყოველივე ის, რასაც ისინი იქ, შიგნით, სჩადიან... ისინი ჩვეულებრივად ელიან ღამეს ისე, როგორც ჩვენ და ყველა ადამიანი; მაგრამ მე მგონია რომ მათ ვუმზერ სხვა ქვეყნიდან, რაღაცა სიმაღლიდან; რომ მე ვიცი ერთი პატარა ამბავი, რომელზედაც მათ არავითარი წარმოდგენა არა აქვს... ეგრე არ არის, ჩემო შვილებო? მაგრამ ერთი ეს მითხარით, რამ გაგაფითრათ? იქნება კიდევ გაქვთ რამე ისეთი, რისიც თქმა არ შეიძლება; ისეთი, რაც თქვენ ცრემლებსა გგვრის? არ მეგონა რომ ცხოვრებას აქეთი მწუხარე საგანი აქვს და რომ ეს ცხოვრება შიშს იწვევს მათში, ვინც მას შესცქერის. ან რა მოხდა ისეთი რაც აღსნის ჩემს შიშს, მჭვრეტელს მათი დამშვიდებულობისას... ისინი მეტად ენდობიან ამ სოფელს. აგერ იქა სხედან და მტრისაგან უბრალო შუშებოდ არიან დაცულნი... იმათ ჰგონიათ რომ არა მოხდება-რა... კარები დაუკეტნიათ, და არ იციან რომ სულში ყოველთვის რაღაცა მოძრაობს და ცხოვრება კარებს იქიდაც არის. ისინი დარწმუნებულნი არიან თავის პატარა ცხოვრებაში, და ვერა გჩნდობენ რომ სხვები ამ ცხოვრებას უკედ იცნობენ, რომ მე ჩემ გამხმარ ხელებიდ მიჭირავს მათი პატარა ბედნიერება...

მარიამი. შეიბრალო ისინი, ბაბუა.

მოხუცი. ეჰ, ჩემო შვილო, ჩვენ მათ ვიბრალებთ, მაგრამ არის ვიღაცა, რომელიც ჩვენ არ გვიბრალებს.

მარიამი. ხვალ უთხარი, ხვალა, როცა დღე იქნება, როცა სინათლე იქნება... ესე ემჯობინება მათთვის.

მოხუცი. შენ იქნება მართალიც იყო... საქმე დილამდე უნდა გადაგვედო. დღის სინათლე შემწყალეთ... მაგრამ რას გვეტყვიან ესენი ხვალა? გვისაყვედურებენ. იმიტომ რომ ყველაზე უწინ უბედურების გაგება მათა სურთ, ვის თავზედაც დაატყდება იგი უბედურება... ასე რომ არ მოვიქცეთ, ხვალ ისე იგრძნობთ თქვენს თავს, თითქოს რაღაცა წა ართვით ამ საცოდავებსაო.

გადამთიელი. გვიანაც არის... უკვე მესამის ლოცვის ხმა.

მარიამი. აგერ იქ არიან... ლობესთან მოსულან. (შემადის მართა)

მართა. აი მეც მოვედი. ისენი მე მოვიყვანე აქა და ვუთხარი იქ მოიცადონ. (მისმის ბავშვების ყვირადი) ა! ბავშვები კვლავ ყვირიან... ვუთხარი რომ ახლო არ მოსულიყვნენ, მაგრამ მათ უეჭველად უნდათ დაინახონ ყველაფერი. წაუღო კიდევ ვეტყვი. მაგრამ უკვე დაჩუმდნენ. მზად არის ყველაფერი? ის ბექედიც მოვიტანე, ხელზე რომ ჰქონდა... მე თვითონ დავასვენე საკაცზე... ისეთი სანახაობა აქვს, გეგონებთ სძინავთო... ძალიან-კი გაგვიძნელდა... მისი თმა არ მემორჩილებოდა... მე მარგარიტკები ჩაუწიანი თმაში... ეს სევდიანი ყვავილია, მაგრამ სხვა ვერა ვნახე რა... აქ რას აკეთებთ? რატომ იმათთან არა ხართ? (ფანჯარაში იყურებს) ისინი არა სტირიან... ისინი... ჯერ არ გითქვავთ?

მოხუცი. მართა, მართა... მეტად გიღვივის სიცოცხლე გულში... შენ ვერ მიხვდები.

მართა. რატომ, ბაბუა? (ზაყისაჲ შემდეგ სისუკეღურას კადრთაჲ) ვერც არ უნდა მოქცეულიყავით.

მოხუცი. მართა, შენ არ იცი.

მართა. მე თვითონ ვეტყვი.

მოხუცი. აქ დარჩი, ჩემო შვილო, ერთი წუთიდ შეხედე მათ.

მართა. ო, რა დაღონებულნი არიან!.. მეტის მოცდა არ შეუძლიანთ.

მოხუცი. რატომ?

მართა. არ ვიცი... ეს უკვე აუტანელია.

მოხუცი. აქ მოდი, შვილო

მართა. რა მოთბინება ჰქონიათ!..

მოხუცი. აქ მოდი, შვილო ჩემო.

მართა. (შობრუნდებს) აბა, სადა ხართ ბაბუა? ისეთი უბედური ვარ რომ ვერც-კი გხედავთ... ეხლა რა ვქნა მე თვით არ ვიცი.

მოხუცი. ნუ უმხერ მათ იმ დრომდე, ვიდრე ყველაფერს არ შეიტყობენ.

მართა. მეც თან გამოგყვებით.

მოხუცი. არა მართა, აქ დარჩი. დაჯექ შენ დასთან; აგერ იმ ძველ ქვის სკამზე ჩამოჯექი, სახლის კედლის პირდაპირ რომ სდგას და ნუ გვიყურებ... შენ მეტად ყმაწვილ ხარ, შენ არ ძალგძის ამისი დავიწყება... შენ არ იცი თუ რა ემართება სახეს მაშინ როდესაც სიკვდილს პირის-პირ ხვდება... იქნება ყვირილიც გაიგონო, მაგრამ ნუ მობრუნდები... ვერ შეიგნებ გზასა მწუხარებისასა... ჩუმი, შეკავებული ქვითინი, — და ამითი, საქმე თავდება... მაგრამ თვით არ ვიცი რას მოვიმოქმედებ, როცა ქვითინი ჩემთ ყურთ მოხვდება... ეს უკვე ამ ცხოვრებას არ ეკუთვნის... მოდი, შვილო, ჯერ მაკოცე და მერე წავალ კიდევცა. (ახლოდებს დარცვის ხმა. სრბის ერთი ხაწილი ბაღში შემადის. ფეს აკრანებად სიარული და ხელი დაზარავი.)

გადამთიელი. (სრბის) აქ დარჩით. ფანჯრებთან ნუ მიხვალთ... სად არას?..

გლენ-კაცი. ვინა?

გადამთიელი. სხვები... საკაცე რომ მოჰქონდათ?

გლენკაცი. იმ ხეივანით მოდიან, რომელიც კარებისაკენ მიდის. (მოხუცი გადის. მართა და მარიამი სკამზე ჩამოსხდებიან და ფანჯრებს ზურგს შექცევენ.)

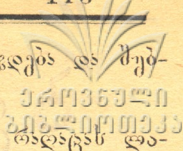
გადამთიელი. ჩუმად!.. ნუ ლაპარაკობთ. (იქ, შიგნით უფროსი და წამოგდება და კარებს ურდუას გაუერას).

მართა. კარებს აღებს?

გადამთიელი. პირიქიდ, ჰკეტავს.

მართა. ბაბუა ჯერ არ შესულა?

გადამთიელი. არა... უფროსი და დაბ-



რუნდა... დედასთან დაჯდა... სხვები უბრავედა სხედან... ზავშეს-კი სძინავს. (ზა-უის)

მართა. ჩემო დამო, მომეცი შენი ხელები.

მარიამი. მართა!.. (გადახვეწიან ერთმანეთს და ჭკოცნიან).

გადამსიელი. ეტყობა დააკაკუნა. ყველამ თავები ასწიეს. შესცქერა.

მართა ოო! დამო! მეც დავიყვირებ. (ჭკოთანს ამკრეხს. თავი დას მხარზე დაუდვია).

გადამთიელი. ეტყობა კიდევ დააკაკუნა. მამა საათს უყურებს... ფეხზე დგებიან.

მართა. დამო, დამო. მეც წავალ... მით ეხლა მარტო ყოფნა არ შეუძლიათ.

მარიამი. მართა, მართა! (შეიკავებს).

გადამთიელი. მამა კარებთან არის... ურდულს გამოსწია... ფთხილად აღებს...

მართა. თქვენ ვერა ხედავთ?

გადამთიელი. რასა?

მართა. რაც მიაქვთ...

გადამთიელი. ჯერ აღებს... ჯერ მხოლოდ ცოტა რამესა ვხედავ; ბაღის კუთხესა და შადრევანს... იგი კარებს არა შორდება... აღბად სთქვა: „აა! ეს თქვენა ხართ!“ — ხელებსა სწევს... კარებსა ხურავს... აი ბაბუაოთანში შევიდა. (ბრბო ფანჯრებს მოუხლოვდება მართა და მარიამი გადასკეულები მადას ფანჯრეთას; სწანს რომ მოხუცი შემოვიდა თათხში. ერთავე დეი ადგებიან; დედაც ადგება და თავის ადგილას ბავშს დასვამს, ისე რომ კარედან მოსწანს მძინარე ბავშვი. დედა დაუხვდება მოხუცს, ხელს უწვდის, მაგრამ ისე უკან მიაქვს. ერთდას უნდა გასადოს მოხუცს ზაღტო, მეორე სვარძელს გამოუწევს; მაგრამ მოხუცი ხელს აქნევს: არ მინდაო. მამა გაკვირვებულად იღიმება. მოხუცი ფანჯრებში გამოაყურება.) ვერა ჰხედავს თქმასა... ჩვენ გვიყურებს. (ბრბო აუჯანდება)

მართა. რაც მიაქვთ...

გადამთიელი. ჯერ აღებს... ჯერ მხოლოდ ცოტა რამესა ვხედავ; ბაღის კუთხესა და შადრევანს... იგი კარებს არა შორდება... აღბად სთქვა: „აა! ეს თქვენა ხართ!“ — ხელებსა სწევს... კარებსა ხურავს... აი ბაბუაოთანში შევიდა. (ბრბო ფანჯრებს მოუხლოვდება მართა და მარიამი გადასკეულები მადას ფანჯრეთას; სწანს რომ მოხუცი შემოვიდა თათხში. ერთავე დეი ადგებიან; დედაც ადგება და თავის ადგილას ბავშს დასვამს, ისე რომ კარედან მოსწანს მძინარე ბავშვი. დედა დაუხვდება მოხუცს, ხელს უწვდის, მაგრამ ისე უკან მიაქვს. ერთდას უნდა გასადოს მოხუცს ზაღტო, მეორე სვარძელს გამოუწევს; მაგრამ მოხუცი ხელს აქნევს: არ მინდაო. მამა გაკვირვებულად იღიმება. მოხუცი ფანჯრებში გამოაყურება.) ვერა ჰხედავს თქმასა... ჩვენ გვიყურებს. (ბრბო აუჯანდება)

მართა. რაც მიაქვთ...

გადამთიელი. ჯერ აღებს... ჯერ მხოლოდ ცოტა რამესა ვხედავ; ბაღის კუთხესა და შადრევანს... იგი კარებს არა შორდება... აღბად სთქვა: „აა! ეს თქვენა ხართ!“ — ხელებსა სწევს... კარებსა ხურავს... აი ბაბუაოთანში შევიდა. (ბრბო ფანჯრებს მოუხლოვდება მართა და მარიამი გადასკეულები მადას ფანჯრეთას; სწანს რომ მოხუცი შემოვიდა თათხში. ერთავე დეი ადგებიან; დედაც ადგება და თავის ადგილას ბავშს დასვამს, ისე რომ კარედან მოსწანს მძინარე ბავშვი. დედა დაუხვდება მოხუცს, ხელს უწვდის, მაგრამ ისე უკან მიაქვს. ერთდას უნდა გასადოს მოხუცს ზაღტო, მეორე სვარძელს გამოუწევს; მაგრამ მოხუცი ხელს აქნევს: არ მინდაო. მამა გაკვირვებულად იღიმება. მოხუცი ფანჯრებში გამოაყურება.) ვერა ჰხედავს თქმასა... ჩვენ გვიყურებს. (ბრბო აუჯანდება)

მართა. რაც მიაქვთ...

გადამთიელი. ჯერ აღებს... ჯერ მხოლოდ ცოტა რამესა ვხედავ; ბაღის კუთხესა და შადრევანს... იგი კარებს არა შორდება... აღბად სთქვა: „აა! ეს თქვენა ხართ!“ — ხელებსა სწევს... კარებსა ხურავს... აი ბაბუაოთანში შევიდა. (ბრბო ფანჯრებს მოუხლოვდება მართა და მარიამი გადასკეულები მადას ფანჯრეთას; სწანს რომ მოხუცი შემოვიდა თათხში. ერთავე დეი ადგებიან; დედაც ადგება და თავის ადგილას ბავშს დასვამს, ისე რომ კარედან მოსწანს მძინარე ბავშვი. დედა დაუხვდება მოხუცს, ხელს უწვდის, მაგრამ ისე უკან მიაქვს. ერთდას უნდა გასადოს მოხუცს ზაღტო, მეორე სვარძელს გამოუწევს; მაგრამ მოხუცი ხელს აქნევს: არ მინდაო. მამა გაკვირვებულად იღიმება. მოხუცი ფანჯრებში გამოაყურება.) ვერა ჰხედავს თქმასა... ჩვენ გვიყურებს. (ბრბო აუჯანდება)

მართა. რაც მიაქვთ...

გადამთიელი. ჯერ აღებს... ჯერ მხოლოდ ცოტა რამესა ვხედავ; ბაღის კუთხესა და შადრევანს... იგი კარებს არა შორდება... აღბად სთქვა: „აა! ეს თქვენა ხართ!“ — ხელებსა სწევს... კარებსა ხურავს... აი ბაბუაოთანში შევიდა. (ბრბო ფანჯრებს მოუხლოვდება მართა და მარიამი გადასკეულები მადას ფანჯრეთას; სწანს რომ მოხუცი შემოვიდა თათხში. ერთავე დეი ადგებიან; დედაც ადგება და თავის ადგილას ბავშს დასვამს, ისე რომ კარედან მოსწანს მძინარე ბავშვი. დედა დაუხვდება მოხუცს, ხელს უწვდის, მაგრამ ისე უკან მიაქვს. ერთდას უნდა გასადოს მოხუცს ზაღტო, მეორე სვარძელს გამოუწევს; მაგრამ მოხუცი ხელს აქნევს: არ მინდაო. მამა გაკვირვებულად იღიმება. მოხუცი ფანჯრებში გამოაყურება.) ვერა ჰხედავს თქმასა... ჩვენ გვიყურებს. (ბრბო აუჯანდება)

მართა. რაც მიაქვთ...

გადამთიელი. ჯერ აღებს... ჯერ მხოლოდ ცოტა რამესა ვხედავ; ბაღის კუთხესა და შადრევანს... იგი კარებს არა შორდება... აღბად სთქვა: „აა! ეს თქვენა ხართ!“ — ხელებსა სწევს... კარებსა ხურავს... აი ბაბუაოთანში შევიდა. (ბრბო ფანჯრებს მოუხლოვდება მართა და მარიამი გადასკეულები მადას ფანჯრეთას; სწანს რომ მოხუცი შემოვიდა თათხში. ერთავე დეი ადგებიან; დედაც ადგება და თავის ადგილას ბავშს დასვამს, ისე რომ კარედან მოსწანს მძინარე ბავშვი. დედა დაუხვდება მოხუცს, ხელს უწვდის, მაგრამ ისე უკან მიაქვს. ერთდას უნდა გასადოს მოხუცს ზაღტო, მეორე სვარძელს გამოუწევს; მაგრამ მოხუცი ხელს აქნევს: არ მინდაო. მამა გაკვირვებულად იღიმება. მოხუცი ფანჯრებში გამოაყურება.) ვერა ჰხედავს თქმასა... ჩვენ გვიყურებს. (ბრბო აუჯანდება)

სვარძელი კვლავ მიუწიეს, იგი ჯდება და შემო-ღსე ხელს ასვამს)

დაჯდა (სხვებიც ჯდებათ. მამა ზაღტოს და-ზარკათს. ბოლოს მოხუცი ზარს გადებს და მისი ხმა, ეტეობა, ყურადღებს იწვევს. მაგრამ მამა გააწვევებებს. მოხუცი იწვევს დაზარკას სხვები უძრავად რჩებიან. უცხად დედა შეკრთება და წამოხტება.)

მართა. დედა მიხვდა!... (მოხრუნდება და სეკლებად სხეს დათვრავს ბრბოში კვლავ ე-ქანია. არუელობს. ბავშვები უვირავს, ავწიუთ და ჩვენც დაგვანახეითა. დედა ემოხრილ-ბანს.)

გადამთიელი. ჩუმაღ!.. ჯერ არ უთქვამს (ეტეობა რომ დედა შაშიდ რადცანს ეკითხე-ბა მოხუცსა. მოხუცი გადავ რამდენიმე სიტ-ყვას ამბობს; შემდეგ დასწახენსი ფეხზე წა-მოდგებიან და ეტეობა ზსუხს სთხვებს. მო-ხუცი მძამედ, თანხობობს ნიშნად თავს იქ-სუხს).

გადამთიელი. სთქვა ყველაფერი... უც-ბად, ერთბაშად.

ხმები ბრბოში. სთქვა, სთქვა.

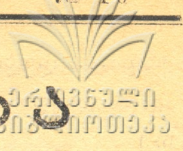
გადამთიელი. არა ისმის რა... (მოხუ-ცი ფეხზე წამოდგება, და თითო უჩვენებს კარებსე. დედა, მამა და ქალაქილება კარებს მივარდებიან. ჯერ მამა ვერ ახერხებს მის გა-ღებს. მოხუცი ცდილობს დედა შეიკავოს).

ხმები ბრბოში. მიდიან, მიდიან! (ბაღში არუელობა ეველანი იქიდ მხარეს მიუშურებიან და გავლენ გარდა გადამთიელისა, რომელიც ფანჯრებთან რჩება. თათხში კარები გაიღება და ეველანი კანში გავლენ. მოსწანს ვარსკლავებიანი ცა, ბაღის და შადრევანი მთავრის შე-ქიდ გასწიხებულა. შუა თათხში მძინარე ბავ-შვი — და რჩება. ზაუხა)

გადამთიელი. ბავშვი-კი კვლავ ძილს მის-ცემია. (გადის).

ფარდა.

ბედი გადასწყდა



ერთ მოქმედებიანი სურათი.

ი. მკვდლიშვილი

მომქმედნი პირნი:

ერეკლე II.

მისი მეუღლე დარეჯანი.

გიორგი ბატონიშვილი,

ჯაბუა ორბელიანი.

ლეონიძე სოლომონი.

ავაშვილი.

და სხვა დიდებულნი.

იმერეთის წარმომადგენელნი.

იანე ავაშვილი, ზურაბ წერეთელი, დოსთაეოს ქუთათელი, ზაქტა შიქელაძე, სეხნია წულუკიძე და სხვა მრავალნი.

ქართლ-კახეთის წარმომადგენელნი.

ჯაბუა ორბელიანი, სოლომონ ლეონიძე, დოსთაეოს ავაშვილი, ჯარდან ჩოლოყაშვილი და სხვანი მრავალნი.

ამაჟი სწამოებს თქვალისში.

სცნა წარმომადგენს ერეკლე მეფის დარბაზს, სადაც ერეკლეს ელიან, უკვე შეკრებილი დიდებულნი და წარჩინებულნი. იმერეთის წარმომადგენელნი ცალ მხარეს დგანან, ქართლ-კახეთისა-ცალ-მხარეს. ჯაბუა ორბელიანი ხალხს უქადაგებს იმერეთის ქართლთან შეერთების ნაყოფიერებას.

ჯაბუა ორბელიანი.

ძმანო! მტრებისა გველური ქცევა თავს რისხვის ზარად ჩამოგვექცევა. გქონდეთ შესმენა და გაგონება, დიად საქმისთვის გცხადებთ გონება, რომ ავაცდინოთ მას დაბრკოლება, დაუცაოთ ივერს გვირგვინონება. გესმით? ივერი დღეს თქვენს წინაშე გულით ჰღალადებს ძმობას, ერთობას, რომ აყვავილდეს უკვდავებითა, ბოლო მოუღოს ტანჯვას და მტრობას. აბა კეთილად ჰე, დიდებულნო, ივერიისთვის გულმტკიცნეულნო,

სიმათლეს დროზე მიუხვდებოდეთ, შემდეგ სინანულს რომ ასცდებოდეთ, აქ ბრძანდებიან ივერის შვილნი, კეთილ საქმისთვის გამოგზავნილნი. და დიდებულნო, იცოდეთ: ჩვენთვის ძმობა-ერთობა ყველგან, ყოველთვის საჭიროა, ვით წყალი თევზისთვის,— ფიქრი და ბჭობა გმართებთ ამისთვის... ჩუ! მობრძანდება დიდი მეფეცა. (შემოვა-ერეკლე.)

ყველანი.

სალამი მეფეს!

ერეკლე.

სალამი თქვენცა. (ავა ტასტზე და დაბრძანდება.)

შემდეგ შემოვა დედოფალი დარეჯანი. მას წესნად მისცემს საფაშს. დედოფალი ავა და ერეკლეს მხარს დაუშევენს.

ლეონიძე.

ჰე დიდებულნო, მამულიშვილნო, სამშობლოსათვის ზრუნვით ავსილნო! განა უარჰყოფთ თავისუფლებას, ქართლის ივერთან ძმად შეერთებას? აბა, მეფეო, შენ რასა ჰბრძანებ; ავციხსენ შვილებს, ნუ დაახანებ.

ერეკლე.

წინ წამოდექით ივერთა შვილნო და თქვენი აზრი გავციხიარეთ; რას იტყვიოთ კეთილს სამშობლოსათვის, კახელთ გაბედვით გავციხიარეთ. (წინ წამოდგებიან)

ექვთიმე გენათელი (ეპისკოპოსი)

ჩვენი ქვეყანა თავისუფლებას თქვენგან მოელის. თქვენსა დიდებას დიდი, პატარა გულით შეჰფიცებს, მარადის თქვენთვის რომ იერთგულდებს. მთელი ივერი ძმობას ჰღალადებს და თქვენს დიდებას გვირგვინს უმზადებს.

მოგვდით თქვენდა სარწმუნოებით.
აღვსილნი თქვენის იმედოვნებით.
მსურს მამა გახდეთ ჩვენი ერისა.
თქვენი იმედით ბედნიერისა.

ერეკლე.

ყველასგან იქმნას საქმე რჩევისა.

ჯაბუა.

აბა, თავადნო, კეთილ აზრისა
ყველა იყავით, ეშმაკი ვძლიოთ
და იმერეთის ძმობა ვირჩიოთ.
მეფემ ერისამ ჩვენ მოგვცა ნება:—
ერისთვის ზრუნვა და აზროვნება.

დოსათეოს (ქმისკაძე).

კეთილ მორწმუნნო, ძმანო და შვილნო,
პატივისათვის კვლავ ღირსეულნო!
დაიცეთ თქვენთა მოძმეთა ქვეყანა,
რათა ახვიდეთ წმინდათა თანა.
თქვენ ჯვარს იცავდით, მისთვის ჯვარც-
მულნი.

იმერნიც მისთვის იყვნენ ტანჯულნი.
თქვენ გამართებთ იყვნეთ ყოველთვის ერთი
მტკიცეთ დაიცვათ თქვენ ერთი ღმერთი

პაატა.

მართალს ჰქადაგებს დოსათეოსი
ქუთაისისა ეპისკოპოსი.
და მეც მას დავძენ, რაც ჯერ არ უთ-
ქვამთ,

ღიადი აზრი არ აღუნუსხავთ.
ჩვენი ქვეყანა არის მღიადარი
ევროპიისკენ გახსნილი კარი.
გმართებთ ამისთვის თქვენ დაშურება,
თორემ მტრისაგან დაიხურება.
ხელი-ხელს მივცეთ შეერთებისა,
ვიმღეროთ ჰიმნი ნეტარებისა,
რათა დიდება ჩვენი აჰყვავდეს,
ერთობას ჩვენსას ღმერთი ჰლოცავდეს.

ჯაბუა.

დიდებულთა დიდებულისა
სიტყვა ნათქვამი ჭკუით სრულთა.
ქვეშევრდომი ვარ შეერთებისა,
იმერ-ამერის ერთი მეფისა.

სოლომონ ლეონიძე.

რას ჰყოვნებ მეფე! ერი იმერთა
შენგან მოითხოვს ძმობას და კავშირს.

ბედსა გვირგვინი ჩვენთვის დაუნწავს
და ნუ არვეყოფთ დიდ შემოწმებულს

ერეკლე.

მეც თანახმავარ! მოწონს ჩვენება,
მეგრამ სჯობიან ჯერ დაფიქრება,
ვნახოთ რას იტყვის დიდებულთ კრება.
იყოს ის,—თქვენგან რაც გადასწყდება...
მაგრამ...(ჩაფიქრდება)

ლეონიძე.

მაგრამ რა? რა დიდო მეფევე?

ერეკლე.

რალაც მამრკოლებს... მაგრამ განაგძეთ,
ერთმანეთს აზრი გაუთავაზეთ. (აგააშვიდს)
აბა წინ წამო აგიაშვილო.
რას იტყვი იმერეთ გამოგზავნილო?

აგიაშვილი

მე იმას ვიტყვი, რაც უთქვამთ ბრძენთა;
ააყვავილებს ერთობა ერთა.
ეს სიტყვა არის იმერთგან თქმული,
თქვენ სადღევრძელოდ წამოღებულნი.
მთელი ივერი თქვენს მზეს ჰლოცულობს,
თავისუფლებას თქვენშია ჰგულობს.

ლეონიძე.

მესმის მეფეო, ვითარ ის ღმერთით
და მშობლიური აღერსის ძღვენით
გეპატიებთ მამად ივერი?—
ბედნიერია დღეს ჩვენი ერი!

ჯაბუა.

მეფე უარსა ვითარინადრებს.
თუ დღეს ყრილობა კარგს მოისაზრებს?
მეფეს თვით ჰსურდა იმერთა ძმობა,
რომ აღედგინა ძველი მეფობა.

აგიაშვილი.

მიტომ უკვდავი აზრი ჰქონია,
რაც ღმერთს მეფისთვის მოუგონია
აბა იფიქრეთ: დაქუცმაცება
ჩვენსა ქვეყას ვით ემწარება.
ცრუა და მავნე ზურგზედა გვდგება,
სწაღიით ჩვენი განადგურება.(შემდგვ)
ჰნახავ, ხელმწიფევე, ჩვენს მყობად ბედსა,
ვით მოუხრიან მტარვალნი ქედსა!
ჩვენი სამეფო კვლავ აჰყვადება,
ორი ზღვის შუა გაღიქიმება,

კარებს გავაღეთ ჩვენ ევროპაში,
 გემს შევატურებთ პონტოს ზღვაში.
 და მაშინ ჩვენს ბედს, მომავალ იმედს,
 ბედნიერება ცით გაუღიძმებს.
 მხოლოდ ამიტომ გვმართებს ჭკვა—გონი,
 არ გავიხადოთ საქმედ საღონი.
 დიადი სიტყვა საქმედ ვაქციოთ,
 ორი ერთ ქვეყნად გადავაქციოთ.

ჯაბუა.

ეგ დიდი აზრი ვინ არ არჩიოს,
 ერთობის სიტყვა, ვინ დაარღვიოს?
 განა არ გვეყო, რაც რომ ვიტანჯეთ,
 დაქსაქსულობით რაც განვიცადეთ?
 დღეს ქმუნვა გმჯართებს! კარგათ იფიქრეთ
 და ერისათვის კარგი ირჩიეთ.

ერეკლე.

დიახაც. მაგრამ დიდებულთ აზრსა
 გულით მოველი. არ ვიცი თქმასა,
 რად არ ჰბედავენ და არ მასმენენ,
 გულისა ნადებს.

აგიაშვილი

მე მომაღხენენ

მათი აზრები, სამშობლოსათვის
 თუ კარგს იტყვიან. ვიტყვი ყოველთა
 თვის!

თუ დღეს ერთობას ჩვენ ვერ დავადგენთ,
 სამშობლოს საქმეს დიდად წავაზდენთ.
 ჩვენთვის სიკეთის სამაგიეროდ
 და უტხოელთა საბედნიეროდ
 უგზო—უკვალოდ და დავიღუპებით.
 შეცდომას ვიგრძნობთ და შორს ვიქნებით,
 ვერც გავიკურნებთ გულსა ცრემლებით,
 და ვერც წარსულის მოგონებებით.

ლეონიძე.

მარჯალსა ბრძანებს აგიაშვილი,
 იპერთიდან გამოგზავნილი.
 მის ბრძნული სიტყვა ჩვენ გვიფრთხილ-
 დება

და მომავალსა დიადს გვპირდება.
 ხელთა გვიპყრია ბედნიერება,
 ჩვენ კი არ ვიცით მისი ღირება.

ჯაბუა.

ხომ გაიგონეთ რა სიპართლედ სიტყვა
 ლეონიძემა. ბრძივი და გულჭკვა

უარპყოფს მხოლოდ დიდებულ ნათქვამს
 და დავიწყების წყვლიადში შთანთქმავს!
 სკანით ქართველნი და კახელებო,
 ძვირფას მამულის კვლავ დამცველებო,
 მაძული ათვის არ კმარა ხმალი,
 რომ მტრებისგან ჰყოთ თავისუფალი.
 დღეს აზროვნებით გვმართებს გმირობა,
 რომ დაუმტკიცოთ ერსა შეილობა.
 ჩვენი სამშობლო, სისხლით მორწყული,
 დასუსტებული და დაფანტული,
 დღეს შევაქუჩოთ გავხადოთ მთელი,
 ტახტი დაუდგათ შეურყეველი.

აგიაშვილი.

აი პირობა. ხელის მოწერით
 ძლიერ ჰყავ მეფევ. აგვავეს ღმერთი. (შე-
 აწყდას)

რალასა ჰყოვნებ! ბედნიერება,
 დღეს, მეფევ, შენგან გადაგვიწყდება
 ან საქართველო კვლავ აყვავდება,
 ან სამარადოდ დაქუცმაცდება.
 ნაწილებს კია ხომ იცი მეფევ,
 ჩვენო სიცოცხლევ, შევბათ აღმჩქეფევ,
 მტერი აღვილად ჩაგდებს ხელში,
 მარად ვიქნებით ჩვენ განსაცდელში.

ერეკლე.

თქვენ გმართებთ კიდევ ბევრი კამათი,
 აზრთა გამოთქმა. ბჭობა ბეჯითი,
 ძნელია უტბად კითხვის გადაჭრა,
 როგორც ხორბლისა სამტკიცში გაცრა.
 ჰო, თქვენ იმსჯელებთ, მე თქვენ მოვის-
 მენ
 და ბოლას გულით სიპართლედ დავძენ.
 (ადგება და დადებულებს).

თქვენ რათა სდუმხართ, თქვენი ერთგუ-
 ლა თქვენგან მოველი სიტყვისა რჩევას.
 აბა სთქვით აზრი კეთილ—მორჭმული,
 რომ აცდეთ ჩვენი ხალხისა წყევას.
 (მასნჯა სდუმან).

ლეონიძე.

შენი აზრი სთქვი, მეფევ, და სხვანიც
 დასთანხმდებიან კეთილის მდომსა.

(შემდეგი იქნება)



«ჯეჯილი»

ოცდა მეორე წელიწადი

შიდეს ხელის მოწერა 1911 წლისათვის.

გამოვა თვეში ერთხელ. ჟურნალში ორი განყოფილება: პატარებისათვის და მოზრდილთათვის. ჟურნალი „ჯეჯილი“ ტვიდისში ედირება 4 მ., ქადაქ გარედ (გაგზავნით) 4 მან. ნახკ-ვარი წლით 3 მ., ცაღკე ნომერი 40 კაპ.

ფოსტის ადრესი: Въ Тифл. въ Редакц. Грузинскаго дѣтск. жур. „Джелжили“.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წერეთლის.

შიდება ხელის მოწერა 1911 წლისათვის

სამეცნიერო—ზედაგაგიურს და სალიტერატურო ჟურნალს

„ბანათლეზაზე“

(წელიწადი შეათხე)

ჟურნალი გამოვა ყოველ თვეში, გარდა ზაფხულის ორის თვისა, იმავე პროგრამით, როგორც ამდენხანს გამოდიოდა. ჟურნალი წლიურად ღირს გაგზავნით სამი მანეთი, ნახევარი წლით 2 მანეთი. სოფლის მასწავლებელთათვის წლიურად 2 მანეთი. ცალკე ნომრება გასასყიდად არსად არ გაიგზავნება. დაიბეჭდება იმდენი ცალი, რამდენიც ხელის მომწერნი იქნებიან. ხელის მოწერა შიილება ტვიდისში „წერა-კითხვის საზოგადოების“ წივნის მალაზიაში ივანე ავალიშვილთან და „ნაკადულის“ რედაქციაში. პროვინციებში კერძო აგენტებთან.

მისამართი Тифлисъ Дворянская Грузинская гимназія Луарсабу Герасимовичу Боцвадзе.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

ТИПОГРАФСКІЕ

и литографскіе служажіе, наборщик-ки, накладчики, стереотипчики, машинисты, цинкографы и т. д., ищущіе мѣста и содержатели типографій, нуждающіеся въ служажихъ сообщаютъ объ этомъ черезъ „Всеобщій Типографскій Указатель“ который ищдется во всехъ безъ исключенія типо-литографіихъ всей Россіи. Предложеніе труда—50 коп. за публикацію. Спросъ труда—30коп. строка. Можно пересылать почтовыми марками. Пробный № безплатно. Редакція и контора Москва, Мясницкая 20.

3—1

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

დაიბეჭდა და გამოვიდა

ი. გრიშაშვილის

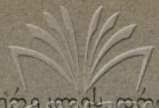
ლექსები.

„ოცნების“

კატეგორია

გამოყვება ამხ. „სოფლისა“ წიგნი შეიყვება 32 გვ. და ღირს 10 კაპ.

ქ ა რ თ უ ლ ი თ ე ა ტ რ ი
 კვირას, 13 თებერვალს, წარმოდგენილი იქნება ისტორიული პიესა **მეგობრობა**
 იდან **გიგლიძისა**



ციხის საიდუმლო

დრამა 4 მოქმედ. კადმოკეითებული ვ. კუნძის მიერ



ხუთშაბათს, 17 თებერვალს
 არტისტის და რეჟისორის ვ. შელიკაძის
 საბუნების
 წარმოდგენილი იქნება პირველად ახალი ორგანი-
 ლი პიესა

განწმენდის სასასლე.

პიესა 3 მოქმ. შოთა დადიანისა.

ხ ა რ თ უ ლ ი თ ე ა ტ რ ი
 18 თებერვალს
 წარმოდგენილი იქნება

„ღ ა ლ ა ტ ი“

შ ა ბ ა თ ს 19 თებერვალს
 50 წლის შესრულების თავზე გლჟა განთავისუფლების გამო.
 სადღესასწაულო წარმოდგენა
 გლახა ჭრიაშვილი

ბატონი ღაყმა

კვირას უკანასკნელი წარმოდგენა მ ს ხ ვ ი რ ლ ი.
 ვ. ი. ზუბალაშვილის სახელობის ქალაქის სახალხო სახლი
 ორშაბათს, 14 თებერვალს 1911 წ.

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების არტისტების მიერ
 ვასო აბაშიძის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება

ციმბირელი

პიესა 4 მოქმ ავქ. ცაგარლისა.

მონაწილეობან: ქ-ნი ლევია, შოთაძე, ჩერქეზიშვილი, ნებირიძე, ბ-ნი აბაშიძე, ბერიშვილი,
 ევიძე, მატარაძე, მგალობლიშვილი, მამფორია, საფაროვი, გრიშაშვილი.

II. საკონცერტო განყოფილება

მონაწილეობას მიიღებენ: ბ-ნი გენეროზოვისა და ბ-ნი: კანდელაკი, მეღვინეთ-უბუცისი,
 ეკალაძე, ნარკანი, ანოსპირელი, შანშიაშვილი მატარაძე, გრიშაშვილი, კახელი.

აღმწიგნობარა, გრიშაშვილი. დასაწყისი საღამოს 8 საათზე. **რეჟ. მასო**
 ადგილების ფასი 1 მ-50 კ. 25 კაპეკამდე. **აბაშიძე.**